

ZÁVĚREČNÁ ZPRÁVA Z HODNOCENÍ DOPADŮ

REGULACE (RIA)

**k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 58/1995 Sb.,
o pojišťování a financování vývozu se státní podporou
a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším
kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů, ve znění
pozdějších předpisů, a zákon č. 218/2000 Sb.,
o rozpočtových pravidlech a o změně některých
souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění
pozdějších předpisů**

1. Základní identifikační údaje

Název návrhu:

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů

Zpracovatel / zástupce předkladatele:

Ministerstvo průmyslu a obchodu

Předpokládaný termín nabytí účinnosti:

prvním dnem třetího kalendářního měsíce
následujícího po jeho vyhlášení

Implementace práva EU: ANO

2. Cíl návrhu zákona

Účelem návrhu novely zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon č. 58/1995 Sb.“) jsou zejména následující změny:

Flexibilnější nabídka exportní pojišťovny a exportní banky

Oproti dosavadnímu stavu, kdy zákon č. 58/1995 Sb. pracuje v § 1 odst. 2, resp. odst. 3, s taxativním výčtem nástrojů pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování, nová textace reflektuje posun v globálních ekonomických vztazích, kdy účelem činnosti exportní pojišťovny a exportní banky není jen podpora vývozu, ale i tuzemských investic v zahraničí. Přesun nástrojů pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování do prováděcího právního předpisu je navržen za účelem ponechání možnosti reagovat v nabídce exportní pojišťovny a exportní banky na vývoj na exportním trhu. Nové nástroje budou schvalovány v reakci na požadavky trhu postupem uvedeným v zákoně.

Vedení peněžních prostředků exportní pojišťovny a exportní banky poskytnutých ze státního rozpočtu na účtech vedených u centrální banky

Navrhuje se uložit exportní pojišťovně a exportní bance povinnost vést peněžní prostředky poskytované jim ze státního rozpočtu na svých bankovních účtech podřízených státní pokladně vedených u České národní banky (dále „ČNB“). Zapojení exportní pojišťovny a exportní banky do centrálního systému řízení likvidity souhrnných účtů státní pokladny představuje pro stát ekonomické výhody. V souvislosti s tímto návrhem je navržena i úprava zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o rozpočtových pravidlech“).

Rozšíření možností zakládání právnických osob a nabývání podílů v právnických osobách exportní pojišťovnou a exportní bankou

Navrhovanou změnou dochází k rozšíření možnosti zakládat právnické osoby a nabývat podíly v nich v souladu s praxí vymáhání pohledávek nebo předcházení škod. Činnost vedoucí k předcházení vzniku škod a zmírňování jejich následků není blíže specifikována, neboť poznatky z praxe ukazují, že se jedná o velmi rozsáhlou skupinu právních, ekonomických a technických činností a bližší definice by mohla být omezující. Jako korektiv tohoto rozšíření se navrhuje povinný souhlas Ministerstva financí (dále „MF“) s nabytím podílu v právnické osobě.

Nastavení limitů pro schvalování obchodních případů od určitého objemu vládou

V současném znění zákona č. 58/1995 Sb. byly limity pro schvalování obchodních případů exportní pojišťovny vládou vázány na procento pojistné kapacity exportní pojišťovny, a to ve výši, jež prakticky převyšovala objem jakéhokoli realizovaného obchodního případu. Schvalování obchodních případů exportní banky vládou zákon č. 58/1995 Sb. vůbec nepředpokládal. Praxe ukazuje, že s ohledem na značná rizika spojená s neúspěšnými obchodními případy, jež mají značné dopady především na státní rozpočet a představují reputační riziko i pro ČR, je třeba zavést transparentní schvalování obchodních případů od určitého objemu vládou.

Zjednodušení rozpočtování a vyúčtování záloh na dorovnávání úrokových rozdílů

Navrhuje se nahrazení závazku státu poskytovat každoročně exportní bance finanční částku ve výši 250 mil. Kč na dorovnávání úrokových rozdílů obecnějším poskytováním záloh ze strany MF a zjednodušení procesu vyúčtování záloh, které MF exportní bance poskytne na dorovnávání úrokových rozdílů, ze strany exportní banky.

Rozšíření kontrolní pravomoci MF vůči exportní pojišťovně

Nové ustanovení doplňuje kontrolní pravomoc MF vůči exportní pojišťovně v souvislosti s poskytováním dotací ze státního rozpočtu na její činnost, a to analogicky k ustanovení o provádění kontroly MF u poskytování dotací exportní bance, kde je oprávnění MF ke kontrole explicitně uvedeno.

3. Agregované dopady návrhu zákona

3.1 Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty: Ano

Změny navržené zákonem č. 58/1995 Sb. by měly v dlouhodobém horizontu vést ke snížení dopadů pojišťování a financování vývozu se státní podporou na státní rozpočet, a to snížením nároků exportní pojišťovny na dotaci a snížením nákladů na úhradu ztrát exportní banky vyplývajících z provozování podpořeného financování v důsledku zefektivnění kontroly, mj. schvalováním obchodních případů od určitého objemu vládou.

Dále je odstraněn závazek státu poskytovat každoročně exportní bance konkrétní finanční částku ve výši 250 mil. Kč na dorovnávání úrokových rozdílů; tím, že nebude nutné částku každoročně vyčlenit ve státním rozpočtu, poklesnou náklady na řízení veřejných financí.

3.2 Dopady na podnikatelské subjekty: Ano

Navrhovaná právní úprava má přímý dopad na exportní pojišťovnu a exportní banku. Nepřímý dopad má rovněž na komerční banky, popř. na exportně orientované podniky.

Podnikatelské subjekty, kterých se týká část navrhovaných úprav zákona č. 58/1995 Sb. (flexibilnější nabídka exportní pojišťovny a exportní banky, rozšíření možností zakládání právnických osob a nabývání podílů v právnických osobách exportní pojišťovnou a exportní bankou, lepší nastavení limitů pro schvalování obchodních případů od určitého objemu vládou), získají větší právní jistotu při výkonu své podnikatelské činnosti. Exportně orientované podniky a komerční banky díky větší flexibilitě nabídky exportní pojišťovny a exportní banky nadto získají lepší přístup k nástrojům státem podpořeného financování a pojišťování.

Zjednodušením úředních postupů v případě žádosti o zařazení do systému dorovnávání úrokových rozdílů dojde ke snížení byrokratické zátěže pro komerční banky (mj. eliminací nákladů na překlad smlouvy o vývozním úvěru sjednané v anglickém jazyce).

V návrhu uvažované změny zákona nebudou mít žádný dopad na trh práce.

3.3 Dopady na mezinárodní konkurenceschopnost ČR: Ano

Ke zvýšení mezinárodní konkurenceschopnosti ČR přispívá modernější pojetí celého systému státem podpořeného exportního pojišťování a financování, jmenovitě jde o následující opatření a nástroje:

- reflexe posunu v globálních ekonomických vztazích, kdy účelem činnosti exportní pojišťovny a exportní banky není jen podpora vývozu, ale i investic v zahraničí,
- zvýšení možnosti reagovat v nabídce exportní pojišťovny a exportní banky na vývoj na exportním trhu.

3.4 Dopady na územní samosprávné celky (obce, kraje): Ne

3.5 Sociální dopady: Ne

3.6 Dopady na spotřebitele: Ne
3.7 Dopady na životní prostředí: Ne

3.8 Dopady ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti žen a mužů: Ne

3.9 Dopady na výkon státní statistické služby: Ne

3.10 Korupční rizika: Ne

3.11 Dopady na bezpečnost nebo obranu státu: Ne

Hodnocení dopadů regulace

1. Důvod předložení a cíle

1.1. Název

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.

1.2. Definice problému

Předmětný návrh se týká systému pojišťování a financování vývozu se státní podporou, který je v České republice realizován pomocí dvou institucí: Exportní garanční a pojišťovací společnosti, a.s., (dále také „EGAP“ nebo „exportní pojišťovna“) a České exportní banky, a.s., (dále také „ČEB“ nebo „exportní banka“). Obě instituce jsou určeny pro podporu exportu, přičemž je v České republice, stejně jako v ostatních zemích Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) obvyklé, že systém pojišťování a financování vývozu se státní podporou se dotýká pouze zhruba jednoho procenta objemu celkového vývozu uvedených zemí.

S ohledem na aktuální ekonomickou situaci v České republice byly vedeny debaty o tom, jaká národohospodářská opatření by měl stát uplatnit, aby se podařilo posunout Českou republiku dále na cestu rychlejšího přibližování k ekonomikám vyspělých států a udržitelnému ekonomickému růstu, čemuž by měl odpovídat i systém státní podpory exportu. Systém státem podpořeného exportního pojišťování a financování je do budoucna bez výraznějších úprav ekonomicky neudržitelný a vede k suboptimálnímu vynakládání prostředků státního rozpočtu bez odpovídajícího ekonomického přínosu, jak je číselně doloženo níže. I proto vláda svým usnesením ze dne 25. listopadu 2019 č. 839 schválila vlastnickou konsolidaci ČEB jako 100% dceřiné společnosti EGAP jako variantu nového institucionálního uspořádání státní podpory exportu. Předložená právní úprava by měla dočasně situaci aspoň částečně vyřešit a zajistit udržení konkurenceschopnosti českých exportérů v soutěži na světovém trhu. Následně by předkladatel přistoupil k návrhu komplexní nové právní úpravy systému státní podpory exportu.

Momentálně je nutné, aby exportní pojišťovna i exportní banka dokázaly pružně reagovat na změny v přístupu zahraničních agentur pro státní podporu vývozních úvěrů (označovaných mezinárodně jako „Export Credit Agencies“ – dále jen „ECAs“) ve vztahu

ke svým exportérům. Proto je navržen přesun výčtu jejich nástrojů do prováděcího právního předpisu, aby mohlo být pružně reagováno na změny na globálním trhu.

Po zkušenostech obou institucí při řešení problematických pohledávek v minulých letech vznikla potřeba upravit možnosti zakládat právnické osoby a nabývat podíly v právnických osobách exportní pojišťovnou a exportní bankou tak, aby bylo zajištěné efektivní vymáhání pohledávek a zmírňování negativních dopadů na státní rozpočet.

V minulých letech rovněž došlo k nárůstu nesplácených úvěrů v portfoliu obou společností, a proto se ukazuje jako vhodné, aby vláda souhlasila s poskytnutím exportního pojištění obchodních případů v objemu, který se stanoví od určité pevně stanovené výše a ne navázáním na procento pojistné kapacity, která je v jednotlivých letech různá. Stejný proces schvalování obchodních případů pro exportní banku ve stávající právní úpravě chybí, proto je nově navržen v předkládaném návrhu.

Vzhledem k tomu, že MF poskytuje exportní pojišťovně dotaci ze státního rozpočtu, je vhodné v zákoně č. 58/1995 Sb. vymezit rozsah kontrolní pravomoci MF ve vztahu k hospodaření exportní pojišťovny. Jedná se o analogii stávající právní úpravy kontrolní pravomoci MF ve vztahu k exportní bance.

Na základě návrhu MF se nově ukládá exportní pojišťovně a exportní bance vést peněžní prostředky na svých bankovních účtech podřízených státní pokladně a vedených u ČNB. Zapojení exportní pojišťovny a exportní banky do centrálního systému řízení likvidity souhrnných účtů státní pokladny představuje pro stát ekonomické výhody. V souvislosti s tímto návrhem je proto navržena i úprava zákona o rozpočtových pravidlech. Zároveň je v právním předpise upravena výjimka pro určitý druh prostředků (např. základní kapitál exportní banky).

Vzhledem k tomu, že systém dorovnávání úrokových rozdílů nebyl nikdy zaveden do praxe, a přesto bylo MF povinné každoročně rozpočtovat částku 250 mil. Kč na úhradu dorovnávání úrokových rozdílů, je tento závazek nahrazen mechanismem doplňování peněžních prostředků formou záloh na financování systému, případně převodem peněžních prostředků zpět ve prospěch MF.

Další návrhy na změnu zákona č. 58/1995 Sb. mají zpřesňující a legislativně technický charakter.

1.3. Popis existujícího právního stavu

Legislativní úprava pojišťování a financování vývozu se státní podporou formou zákona č. 58/1995 Sb. existuje od roku 1995 a i po řadě dílčích novelizací zůstává jejím účelem

vytvořit legislativní předpoklady pro státní podporu exportu ve finanční oblasti a stanovit základní oblasti, formy, subjekty a podmínky takové podpory.

Podpora exportu je však zahrnuta i v koncepčních a strategických dokumentech vlády ČR a je nutné ji vnímat v mnohem širším národohospodářském kontextu.

Exportní strategie České republiky pro období 2012 až 2020, vč. její aktualizace z roku 2016, shrnuje celkovou vizi proexportních aktivit státu. Exportní strategie vychází ze současného stavu české ekonomiky (kondice českých firem, jejich oborové složení, kapitálová síla, technická i technologická úroveň českých výrobků a služeb apod.) a situace na evropských a světových trzích (vývoj na hlavních vývozních trzích České republiky, otevřené otázky EU, nerovnoměrný růst světové ekonomiky, situace na globálních finančních trzích apod.), vymezuje strategický rámec proexportní politiky do roku 2020 a shrnuje celkovou vizi proexportních aktivit státu, jejich cíle a rovněž opatření, jejichž prostřednictvím má dojít k naplnění těchto cílů. Exportní strategie se snaží přistupovat k proexportním činnostem relativně široce - to znamená, že se zaměřuje nejen na činnosti a postupy, které mají přímý a výhradní vztah k exportním procesům, ale i na další, související a navazující politiky státu. Ambicí Exportní strategie je maximálně využít synergie, které plynou z různých činností realizovaných veřejnými institucemi, k podpoře a rozvoji českého exportu. Exportní strategie se plně hlásí k přístupu zvolenému v rámci Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti ČR pro období 2012 - 2020. Naplnění opatření navržených ve Strategii mezinárodní konkurenceschopnosti ČR pro období 2012 - 2020 je v této Exportní strategii chápáno jako nutný a nezbytný předpoklad úspěchu projektů v oblasti podpory exportu a internacionalizace.

Inovační strategie České republiky 2019–2030 byla schválena Usnesením vlády ČR ze dne 4. února 2019 č. 104. Jedná se o strategický rámcový plán, který předurčuje vládní politiku v oblasti výzkumu, vývoje a inovací a má pomoci České republice se během dvanácti let posunout mezi nejinnovativnější země Evropy.

Dále vláda usnesením ze dne 20. ledna 2020 č. 54 schválila teze Hospodářské strategie České republiky 2020 – 2030. Dokument nastiňuje parametry strategie samotné nikoliv ve smyslu tvorby nových dokumentů, ale naopak ve snaze pracovat s tím, co již bylo vytvořeno, a k tomu přidat nezbytné. Ambicí Hospodářské strategie je stávající strategie zásadně zredukovat, provázat, aktualizovat ve vazbě na priority země a zastřešit ve smyslu důsledného řízení.

S Hospodářskou a Inovační strategií bude úzce provázaná i připravovaná nová Exportní strategie po roce 2020.

ČR jako exportně orientovaná ekonomika usiluje o udržitelnou exportní výkonnost firem odolnou proti výkyvům hospodářského cyklu – v tomto kontextu jsou klíčovými parametry

přidaná hodnota, diverzifikace teritoriální i oborová. Preferovaná konkurenceschopnost vychází z přidané hodnoty, inovací, s tím souvisí postavení v globálních hodnotových řetězcích (global value chains, GVC).

Cílená podpora exportu má usnadnit transformaci ČR v technologického lídra s tím, že může využít potenciál tradičních odvětví jakožto průmyslově založená země s odpovídající nabídkou specializovaných služeb. U tradičních sektorů je nutné sledování trendů a postupná transformace průmyslu směrem k využití moderních přístupů, procesů a specializace (technologická spolupráce, transfer know-how). Nové technologie a inovativní postupy pak lze využít i v dalších oblastech hospodářství.

Kromě dalšího rozvoje stávajících excelentních odvětví je nutná podpora nových subjektů (start-upy, nové inovativní firmy) včetně jejich globálních ambicí. S tím je úzce spojen za prvé rozvoj podnikatelského prostředí a za druhé rozvoj obchodu (rozvoj vnitřního trhu a vhodná obchodní politika – dostupnost vstupů s nižší přidanou hodnotou do české výroby a podpora exportu výrobků s vyšší přidanou hodnotou).

V dnešní době je také velmi důležité budovat značku ČR a komunikovat úspěchy země v jednotlivých oblastech, tedy vhodně nastavit marketing a národní komunikaci.

Strategické cíle podpory exportu zahrnují

- Zachování kompetencí v tradičních českých oborech a vytváření nových technologických znalostí, vhodnou podporou výrazně přispět ke zvyšování objemu exportu s vysokou přidanou hodnotou, a tedy i k udržení zaměstnanosti a hospodářskému růstu české ekonomiky.
- Zvyšování konkurenceschopnosti českých firem při prosazování na zahraničních trzích.
- Zvyšování přidané hodnoty v českém exportu a lepší postavení českých firem v globálních hodnotových řetězcích.
- Růst exportu jako celku, zvyšování globálních ambicí inovativních a začínajících firem.

Exportní politika bude vycházet z Hospodářské strategie (HS) a bude propojena s Inovační strategií (IS) a Strategií chytré specializace (RIS3) tak, aby vznikly mezi jednotlivými segmenty vazby, např. se systémem vzdělávání (mechanismy nových oborů, programů) a s investičním mechanismem („národní investiční plán“, propojení do rozpočtu, do kohezní politiky atd.).

Sektorový přístup k podpoře exportu. HS, IS, především pak RIS3, mapují kompetence a schopnosti českých firem a definují další sektorové zaměření ČR. Tomu se přizpůsobuje i nová exportní strategie, kdy měníme teritoriální přístup na přístup odvětvový. Ze sektorového hlediska tak exportní strategii provažujeme s HS, IS a RIS3, ve kterých jsou vybrané sektory určovány s důrazem na objem hospodářství/ exportu, přidanou hodnotu,

strategický zájem ČR, inovační potenciál a trendy. Zahrnuta budou tedy jak tradiční odvětví, tak nová odvětví odrážející vznikající a rostoucí trendy.

Kromě vertikálního oborového vnímání je nutné akcentovat horizontální sektorový, tzn. průřezový pohled. V rámci působení hospodářské, inovační včetně strategie chytré specializace RIS3 vznikají nové odvětví a řešení, která vytváří horizontální průniky, na které je nutné se zaměřit (např. AI, digitalizace, nanotechnologie, 3D tisk). A právě tato nová průřezová řešení, která mají globální potenciál, se stanou součástí horizontálních sektorových priorit pro připravovanou exportní strategii.

Již v minulosti se začalo přecházet od teritoriálního přístupu k sektorovému. Příkladem je Mapa globálních oborových příležitostí, která definuje sektorové příležitosti v jednotlivých zemích. A ukázalo se, že jednotlivé obory mají v odlišných zemích různé zájmy a různé přístupy (export, investice v zahraničí, výměna know-how). Tento fakt v nové exportní strategii má být uchopen aktivně, kdy mostem mezi sektorovým zaměřením a jednotlivými zeměmi budou teritoriální obchodní strategie, které skrze své akční plány budou definovat aktivity v teritoriu. Tedy i v rámci původně prioritních zemí budou cíleně prosazovány specifické zájmy jednotlivých sektorů.

Pro identifikaci potřeb a stanovení vize jednotlivých odvětví v rámci proexportní politiky budou využity platformy klíčových odvětví. Ministerstvo průmyslu a obchodu (dále také „MPO“) již zahájilo setkávání k jednotlivým odvětvím, které pokrývají firemní reprezentace (např. Hospodářská komora ČR, Svaz průmyslu a dopravy a další oborové profesní asociace a svazy).

Dochází tak k zjednodušení přístupu firem k službám všech institucí a poskytování přehledné nabídky služeb nezávisle na tom, na kterou organizaci se firma obrátí, ale především možnost vytváření individuální nabídky služeb a asistence státu dle potřeb firmy napříč institucemi.

Udržení širokého portfolia nástrojů využívaných dle nejmodernějších trendů. Z hlediska základních nástrojů podpory exportu tak žádná odvětví nevyklučujeme, z hlediska zájmů ČR však bude věnováno více pozornosti odvětvím, která české ekonomice přinesou vyšší přidanou hodnotu a zachování strategických kompetencí.

Z hlediska konkurenceschopnosti je významným nástrojem proexportní politiky státu podpořené financování a pojištění, které pomáhá vytvářet synergické efekty a příležitosti pro pronikání českých firem na zahraniční trhy. Proto je důležité udržení celého portfolia nástrojů ČEB i EGAP.

Cílem státní podpory exportu ve finanční oblasti je podpořit proexportní orientaci domácí ekonomiky tím, že českým exportérům vytvoří v této oblasti takové podmínky, které má

k dispozici jejich konkurence v ostatních zemích Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále „OECD“).

Základními formami státní podpory exportu jsou v obecné rovině pojištění vývozních úvěrů proti teritoriálním a dlouhodobým komerčním rizikům nezaplacení ze strany zahraničního kupujícího, financování vývozních úvěrů za zvýhodněných podmínek ve srovnání s tržními podmínkami, zejména z hlediska délky splatnosti úvěru a úrovně úrokových sazeb, a dorovnávání úrokových rozdílů. Tato trojice nástrojů je obvyklá v různé kombinaci v zemích OECD a srovnatelné nástroje používají stále intenzivněji i ostatní exportně orientované země.

Systém podpory exportu sestává zpravidla ze služeb poskytování pojistného krytí a financování, které bývají spravovány v jedné, ve dvou či více oddělených institucích či organizačních jednotkách. V některých případech se nejedná o samostatné instituce, ale o přímou součást státní správy. Financování může mít také podobu programu.

ECAs jsou ve většině případů určitým způsobem napojeny na stát a na státní rozpočet. Toto napojení reflektuje rovněž vlastnickou strukturu, kdy ve většině ECAs vystupuje stát alespoň jako částečný vlastník. Existují nicméně instituce čistě soukromé, které fungují jako agent státu při poskytování podpory exportu.

V případě institucionálního statutu „vláda“ a „soukromý subjekt jednající jménem vlády“ je obvyklé přímé napojení na státní rozpočet a samostatné rozhodování je omezeno jen do určité (spíše nízké) výše transakce. V případě statutu, kdy je entita „vládou kontrolovaná/vlastněná“, je obvykle využito nepřímého napojení na státní rozpočet v podobě explicitní garance státu a obvykle i kapitálového vkladu. Rozhodování o transakcích je z velké míry autonomní a závisí na vedení dané instituce.

Státní podpora spočívá jednak v ručení státu za závazky, vyplývající z uzavřených pojistných smluv exportní pojišťovny a za závazky exportní banky vzniklé v souvislosti se získáváním zdrojů na finančních trzích a jednak v poskytování dotací ze státního rozpočtu.

Podpora vývozu poskytovaná státem je jedním z významných předpokladů konkurenceschopnosti národních exportérů, protože zabraňuje znevýhodnění českých podnikatelů na mezinárodních trzích oproti zahraniční konkurenci. Je nezbytné, aby měli exportéři a jejich financující banky k dispozici plnou škálu efektivních pojistných produktů pokrývajících rizika financování ve všech fázích exportního případu, a byli o možnostech pojištění náležitě informováni. Za tímto účelem poskytuje exportní pojišťovna a exportní banka své služby českým exportérům coby oficiální součást státní podpory vývozu.

Ve většině případů se jedná o vývozy do zemí, kde politické, ekonomické a právní prostředí přináší větší míru nejistoty, a tím i vyšší rizika nezaplacení. Rizika se dělí zejména na politická a komerční. Politická mají z pohledu účastníků obchodu povahu vyšší moci. Patří

mezi ně například administrativní či legislativní opatření země dlužníka, která mu zabrání ve splácení, nebo také politické události v zemi dlužníka v podobě revolucí, válek, generálních stávek apod. Komerční rizika jsou spojena přímo s dlužníkem a mají podobu platební neschopnosti nebo odepření zaplacení pohledávky. Hlavním posláním exportní pojišťovny je v souladu se zásadou adicionality poskytovat takové služby, které nenabízí komerční pojistný trh, a které jsou přesto pro exportéry zásadní. Z tohoto důvodu exportní pojišťovna svou činnost zaměřuje zejména na poskytování pojištění ve střednědobém a dlouhodobém horizontu v teritoriích, která jsou komerčními pojišťovnami vyhodnocena jako rizikovější. Činnost exportní pojišťovny tak vyplňuje tržní mezeru v oblasti pojišťovnictví v České republice.

Exportní pojišťovna nepojišťuje celou výši exportního kontraktu. Pojištění se státní podporou tak přináší širší efekt, kdy podpořený vývoz může být i několikanásobně vyšší, než je objem pojištění. Takto podpořené vývozy poskytují obchodní příležitost nejenom samotným exportérům, ale většinou i široké síti jejich subdodavatelů, často z řad malých a středních podniků (MSP). Znamenají také práci pro stovky lidí a v některých případech i pomáhají zachovat určitý typ výroby s dlouhodobou tradicí, podpořit zaměstnanost v regionech a udržet vysoce kvalifikované pracovníky. Kromě toho se dnes čeští exportéři s podporou exportní pojišťovny mnohem častěji než dříve stávají i dodavateli velkých investičních celků namísto pouhých subdodávek; tuto pozitivní změnu ovšem provází i rostoucí složitost jednotlivých obchodních případů a nároky kladené nejenom na hlavního kontraktora, ale také na financující banku, exportní pojišťovnu a v případě selhání i na státní rozpočet.

Exportní pojištění dává exportérům možnost hledat obchodní příležitosti i mimo země Evropské unie, na dynamicky se rozvíjejících perspektivních trzích Asie, Afriky a Latinské Ameriky, a získávat nejenom potřebné zkušenosti, ale také reference pro navazování budoucích obchodních kontaktů. Činnost exportní pojišťovny tak aktivně přispívá k naplnění požadavku diverzifikace vývozu, jež je součástí Exportní strategie České republiky.

Ve vyspělých zemích lze v zásadě rozlišit tři základní typy institucí poskytujících státní podporu exportu:

- a) pojišťovna exportních úvěrů – pojišťuje vývozní úvěry vývozcům a finančním institucím, které financují vývoz, zpravidla též pojišťuje i investice do zahraničí a zvýhodněné úrokové sazby komerčním bankám (Dánsko, Itálie, Nizozemsko, Nový Zéland, Polsko, Portugalsko, Řecko, Velká Británie, Španělsko, Švýcarsko);
- b) jedna instituce kombinující pojišťovací a bankovní činnost – zpravidla instituce svého druhu nepodléhající bankovní ani pojišťovací legislativě, ale ustavená na základě zvláštního

zákona (Austrálie, Belgie, Kanada, Mexiko, Rakousko, Slovensko, Slovinsko, Turecko, USA);

c) specializovaná banka s výlučnou působností na podporu vývozu, popř. i na další formy státní podpory podnikání, a další instituce jako pojišťovna exportních úvěrů (ČR, Finsko, Francie, Japonsko, Jižní Korea, Lucembursko, Maďarsko, SRN, Norsko, Švédsko).

Jak je patrné z výše uvedeného, jednotlivé národní systémy se výrazně liší a nejsou zcela přenositelné do jiného národního prostředí. Hlavní odlišnosti spočívají v následujících parametrech:

- Governance (fungování systému) a způsob dohledu
- Výše pojistného krytí a spoluúčasti banky
- Minimální národní podíl/ národní zájem
- Pojistné (jeho výše, možnosti je financování, způsob úhrady, další poplatky spojené s pojistným krytím)
- Přijetí / nepřijetí dokumentačního rizika ze strany ECA
- Používání bonusu/malusu při stanovení míry spoluúčasti ze strany banky, resp. pojištěné části ze strany ECA
- Zajištění pohledávky (správa, monitoring atd.)
- Vztah ECA s vývozcem
- Úroková sazba CIRRR (+ refinancování a další možnosti)
- Systém dorovnávání úrokových rozdílů
- Produktová nabídka ECA's
- Státní záruky a vazba na státní rozpočet

Standardně, pokud jde o regulovanou pojišťovnu, jejíž služby jsou využívány státem (Francie, Německo či Nizozemí), se ECA obecným zákonem o pojišťovnictví pro operace v rámci systému státní podpory exportu řídit nemusí. V jiných zemích (Itálie a Rakousko) jde o obchodní akciové společnosti, které příslušné služby státu poskytují na základě speciální zákonné úpravy (odlišné od obecné úpravy pojišťovnictví), podle níž jsou vládou i řízeny a dohlíženy.

Je logické, že jelikož se jedná o státní podporu exportu, mají státy obecně zájem definovat, jaké exporty mají být podpořené ve státním zájmu. Definice tohoto státního zájmu se však liší země od země. Český „podíl“ je upraven v interních předpisech EGAP a je stanoven jako minimum 50 % českého zboží/služeb. Stejný je i v případě 4 ze 7 sledovaných zemí (Francie, Německo, Rakousko, Švýcarsko), ovšem s jemnými nuancemi – např. výjimečně 49 % v případě vývozu v prostředí silné globální konkurence v Německu, možnost u zemí kategorie 0-4 pojistit i vývoz bez národního podílu v Rakousku či nižší národní podíl, pokud má transakce „kvalifikovaný vztah“ ke Švýcarsku. Belgie stanoví pouze národní zájem bez vyjádření národního podílu, Itálie jej posuzuje individuálně a v Nizozemí jde o 20 %.

Všechny tyto země jsou přitom členy OECD, Konsensus OECD tedy takové úpravy nevylučuje.

Dokumentační riziko v zásadě znamená, že daná ECA bere na sebe odpovědnost za zavřenou úvěrovou dokumentaci – zná její obsah, podílí se na jejím vyjednávání apod., a v případě pojistné události nemůže snižovat jakýmkoliv způsobem pojistné plnění na základě nedostatků v dokumentaci, které vyjdou najevo při její interpretaci v důsledku případných sporů. V zásadě jsou možné dva přístupy: (i.) předepsaná dokumentace (např. US EXIM) nebo její vyjednávání společně s bankou (ECA přebírá dokumentační riziko, je to pro ni časově a odborně náročné) nebo (ii) příprava dokumentace je plně ponechána na příslušné financující bance (ECA nepřebírá dokumentační riziko). Porovnáváné zahraniční ECA na sebe dokumentační riziko nepřebírají (v případě Itálie je vyžadován právní posudek na úvěrovou dokumentaci, v Rakousku se úvěrová dokumentace přezkoumává v případě žádosti o odškodnění).

Úvěrová rizika, tj. rizika možného nezaplacení vývozního úvěru ze strany zahraničního kupujícího, jsou nejvýznamnějšími riziky, jimž jsou vývozci vystaveni. Přitom nejzávažnější jsou rizika nezaplacení v důsledku politické a makroekonomické situace země, z níž má být úhrada provedena. Projevují se zpravidla zastavením transferu plateb v důsledku politických událostí, jako jsou např. války, občanské nepokoje, všeobecné stávky, devizová omezení, odebrání dovozních nebo výrobních licencí, přírodní katastrofy, a ve svém důsledku znamenají pro vývozce dočasnou nebo trvalou nedostupnost inkasa za kontrakty z celé země - teritoria, v němž k takovým událostem dojde; souhrnně je pro tato rizika používán pojem „teritoriální rizika“. Teritoriální rizika mohou nastat jak u krátkodobých vývozních úvěrů (s dobou splatnosti do 24 měsíců), tak především u dlouhodobých vývozních úvěrů (tj. se splatností delší než 24 měsíců). Jak u krátkodobých, tak především u dlouhodobých vývozních úvěrů jsou teritoriální rizika zpravidla kombinována s riziky vyplývajícími z ekonomické situace zahraničního kupujícího, především z jeho možné platební neschopnosti v důsledku úpadku anebo z platební nevěle - pro tato rizika je souhrnně používán pojem „dlouhodobá komerční rizika“.

Možnosti získání pojištění nebo zajištění teritoriálních i dlouhodobých komerčních rizik komerčním způsobem, resp. na komerčním zajišťovacím trhu, jsou omezené. Proto ve všech zemích s významnějším podílem vývozu na ekonomice fungují státem podporované úvěrové pojišťovny, jejichž činnost v oblasti pojištění teritoriálních a dlouhodobých komerčních rizik je zajišťována státem, zpravidla formou přebírání státních záruk za činnost takových pojišťoven.

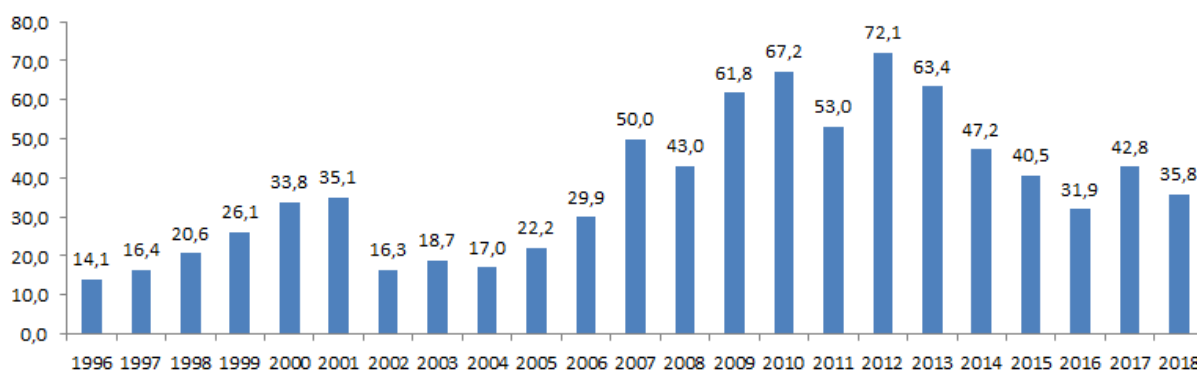
Provozováním pojišťování vývozních úvěrových rizik se zabývá exportní pojišťovna vlastněná státem jako jediným akcionářem.

V současnosti je EGAP pojišťovnou „sui generis“. Tento stav byl zajištěn novelou zákona č. 58/1995 Sb. provedenou zákonem č. 220/2015 Sb., který nabyl účinnosti k 1. říjnu 2015 (některé části k 1. lednu 2016). EGAP je tedy regulovaný subjekt, který musí na základě aktuální národní legislativy částečně plnit požadavky evropské regulatoriky Solventnost II (Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES ze dne 25. listopadu 2009 o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu) a souvisejících předpisů, které rámcově zajišťují regulaci pojišťoven a zajišťoven platné v zemích Evropské unie, hlavně pokud jde o kapitálové a obezřetnostní požadavky.

V roce 2016 EGAP hospodařil se ztrátou 1,2 mld. Kč, v roce 2017 představovalo hospodaření EGAP ztrátu ve výši 2,7 mld. Kč. Ztrátu hradil EGAP s použitím pojistných fondů, jejichž dotace ze státního rozpočtu činila v roce 2017 částku 2,8 mld. Kč a v roce 2018 částku 4,33 mld. Kč. Za rok 2018 vykázal EGAP zisk ve výši 210 mil. Kč.

Co se týká objemů obchodů (nové smlouvy), situace v EGAP kopíruje s mírným zpožděním dění v ČEB; do určité míry v návaznosti na fakt, že většina úvěrů ČEB byla dosud pojištěna u EGAP. V poslední době se počet nových úvěrů ČEB pojištěných u EGAP snižuje.

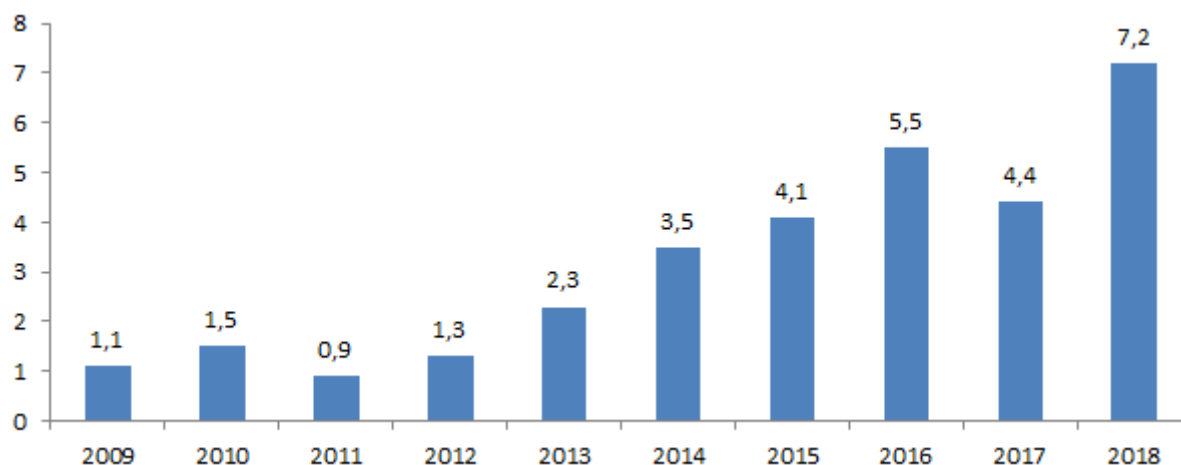
Graf : Vývoj pojištěného objemu 1996 – 2018 (v mld. Kč)

zdroj: Výroční zprávy EGAP a data MF

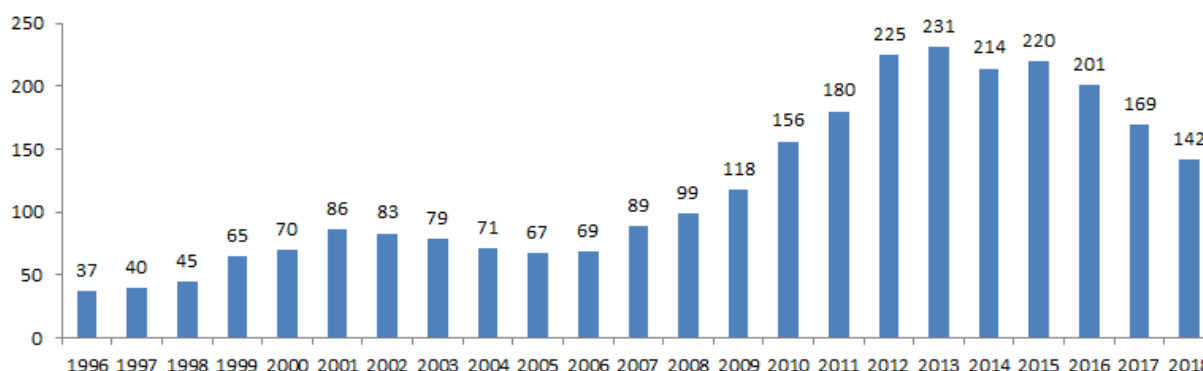
V EGAP došlo s navýšením kvantity smluv k poklesu jejich kvality, resp. nekvalitní úvěry ČEB přestaly být řádně spláceny a do dění tak muselo vstupovat pojištění od EGAP ve stále větší míře. Do určité míry se také projevila zvýšená nestabilita ve světě (vztahy mezi Ukrajinou a Ruskem, sankce vůči Rusku, válka v Sýrii, pokus o puč v Turecku atd.).

Graf : Vyplacená pojistná plnění 2009 – 2018 (v mld. Kč)

Důležitým ukazatelem pojišťovny a možnosti uzavírat nové obchodní případy je její pojistná angažovanost a její limitovaná maximální hodnota, která nesmí být překročena (EGAP má pro rok 2018 stanovenou celkovou pojistnou kapacitu ve výši 211 mld. Kč.). Pojistná angažovanost podle účetní závěrky za rok 2018 činila 141,8 mld. Kč. Vývoj pojistné angažovanosti předchozích let je uveden v následujícím grafu.

Graf : Vývoj pojistné angažovanosti 1996 – 2018 (v mld. Kč)

Při vývozu zejména do rizikovějších teritorií, kam komerční banky nabízí jen omezené možnosti financování, se jeví jako nezbytné, aby vývozci měli k dispozici financování svých dodávek za podmínek obvyklých v zemích OECD, a to především z hlediska délky úvěru a úrovně úrokových sazeb. Domácí peněžní a kapitálový trh takové úvěry nabízí v omezené míře, neboť pro získání takových finančních zdrojů je nezbytné obracet se na mezinárodní kapitálové trhy. Za tímto účelem v řadě zemí OECD existuje specializovaná bankovní instituce - exportní banka, která využívá státní záruku za jejich splácení.

V České republice se provozováním financování vývozních úvěrových rizik zabývá exportní banka, jejímiž akcionáři jsou stát (84%) a exportní pojišťovna (16%).

Posláním ČEB je poskytovat finanční služby související s vývozem, podporovat český export bez ohledu na velikost kontraktu, budovat povědomí o České republice ve světě, a tím posilovat konkurenceschopnost českých podnikatelských subjektů a České republiky. Exportní banka umožňuje financování exportu všech typů výrobků a služeb, ale na rozdíl od komerčních bank jsou pro ni atraktivní také ta odvětví českého exportu, která vyžadují velké objemy externích finančních zdrojů a delší doby splatnosti (např. letectví a energetika). Z principu by však měla exportní banka především vyplňovat tzv. tržní mezeru, tzn. nekonkurovat si na trhu s komerčními bankami, ale zaměřit se na jeho nepokrytou část.

Exportní banka je nedílnou součástí systému státní podpory exportu. Je pověřena realizací podpory exportu v oblasti jeho financování poskytovaného v souladu s mezinárodními pravidly pro poskytování vývozních úvěrů. Celková poptávka po produktech státem podpořeného exportního financování v České republice vykazovala několik let sestupný trend.

Nabídka exportní banky pokrývá jak předvývozní fázi (např. záruky za nabídku a za akontaci, financování výroby pro vývoz), tak také financování vlastní realizační fáze vývozu, zejména formou vývozních úvěrů a poskytnutých záruk. Nabídka forem financování vývozu ze strany ČEB umožňuje nejen podporu vývozu investičních celků, technologických linek, dopravních a přepravních prostředků, ale i vývoz jednotlivých strojů, výrobků spotřebního průmyslu, polotovarů, chemikálií, dalších druhů výrobků a služeb a financování investic českých právnických osob v zahraničí. Podporuje postavení českých exportérů v mezinárodním prostředí nabídkou financování jejich vývozu srovnatelnou s mezinárodní konkurencí.

Exportní banka standardně poskytuje cizoměnové finanční produkty s dlouhodobou splatností, ve velkých objemech a do teritorií, která se obecně vyznačují vyšší mírou rizika, než je běžné u úvěrových obchodů komerčního bankovního trhu. Doplní nabídku a možnosti financování komerčních bank, a tím umožňuje českým vývozcům vstupovat do teritorií a projektů, pro které je financování na českém i zahraničním bankovním trhu obtížně dostupné. Vyhodnocení rizikovosti případu, teritoria i subjektů obchodního případu provádí exportní banka ve spolupráci s exportní pojišťovnou.

Aktivity banky v oblasti exportního financování budou v rámci naplňování tržní mezery i nadále směřovat do sektorů a teritorií, kde z různých důvodů existuje jen omezená produktová nabídka zprostředkovaná komerčními bankami. Cílem je maximalizace podpory českých vývozců a dodavatelů pro vývoz při posilování exportní angažovanosti České republiky v mimoevropských destinacích v zájmu teritoriální diverzifikace exportu a kontinuálního rozšiřování exportních trhů zejména o země Afriky, Latinské Ameriky a jihovýchodní Asie vedoucí k postupné eliminaci současných koncentračních rizik.

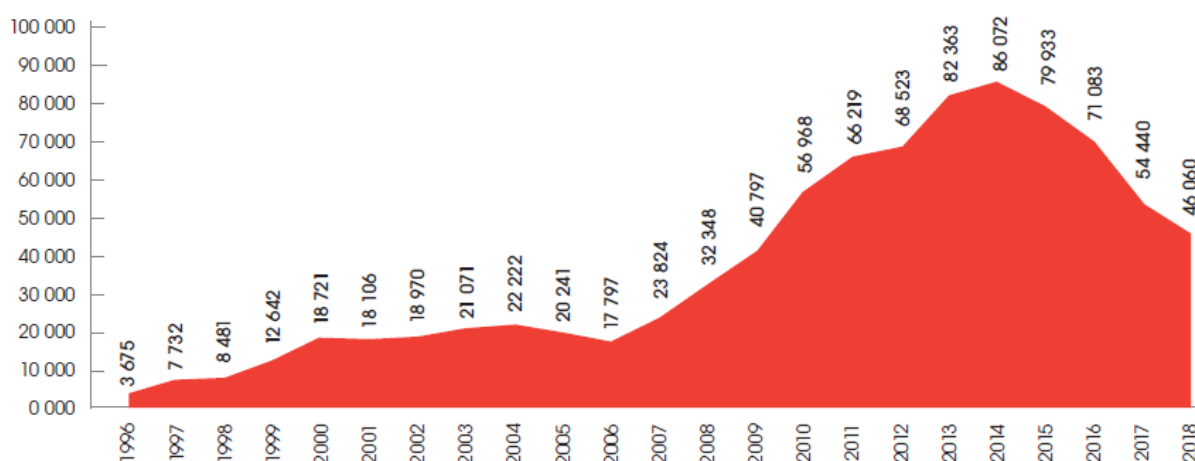
Vedle odběratelských a dodavatelských úvěrů, záruk a odkupu pohledávek nabízí exportní banka českým investorům také výhodné financování jejich záměrů vybudovat nové výrobní kapacity v zahraničí nebo kapitálově vstoupit do zahraničních firem. V posledních letech se exportní banka stále více zaměřuje na podporu MSP, které projevují čím dál větší zájem o exportní financování. Oblast působení exportní banky – zejména na rozdíl od standardních komerčních bank - je úzce zákonem vymezena, a to jak z pohledu poskytovaných nástrojů a jejich specifik, tak z pohledu jejich klientů.

V roce 2017 ČEB hospodařila se ziskem 258,9 mil. Kč, zisk byl rozdělen do rezervního fondu a do fondu vývozních rizik. ČEB dosáhla v roce 2017 celkového objemu nových transakcí ve výši 4,3 mld. Kč. V roce 2018 ČEB hospodařila se ziskem před zdaněním 223 mil. Kč (zisk po zdanění činil 352 mil. Kč, a to po započítání přeplatku na dani z příjmů ve výši 129 mil. Kč). ČEB dosáhla v roce 2018 celkového objemu nových transakcí ve výši 5,6 mld. Kč.

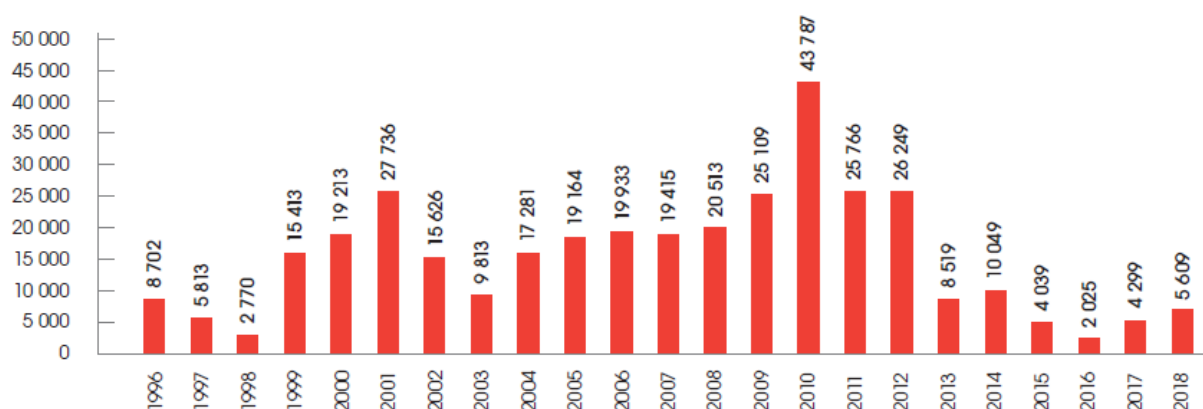
V letech 2013 - 2016 došlo v ČEB k výraznému nárůstu podílu úvěrů se selháním dlužníka a to zejména u úvěrů uzavřených a pojištěných v období let 2008 - 2012. Do značné míry byl tento stav důsledkem rozhodnutí managementů ČEB i EGAP, které v inkriminované době tyto instituce řídily. Nicméně je třeba mít na paměti, že ČEB i EGAP nebyly založeny primárně kvůli tvorbě zisku, nýbrž k podpoře jinými způsoby nepodporovatelného exportu.

Celkový stav úvěrů ČEB (jistina) ke konci roku 2017 činil 54,4 mld. Kč, ke konci roku 2018 činil 46 mld. Kč. Vývoj stavu jistiny úvěrů v čase zachycuje graf níže.

Graf : Stav úvěrů (jistina) 1996 – 2018 (v mil. Kč)

Graf : Objem podepsaných smluv 1996 – 2018 (v mil. Kč)

Od poloviny roku 2016 se ČEB zaměřuje na řešení a vymáhání problematických pohledávek, tzv. workout. Současně ČEB zavedla obezřetnější posuzování nových obchodních případů.

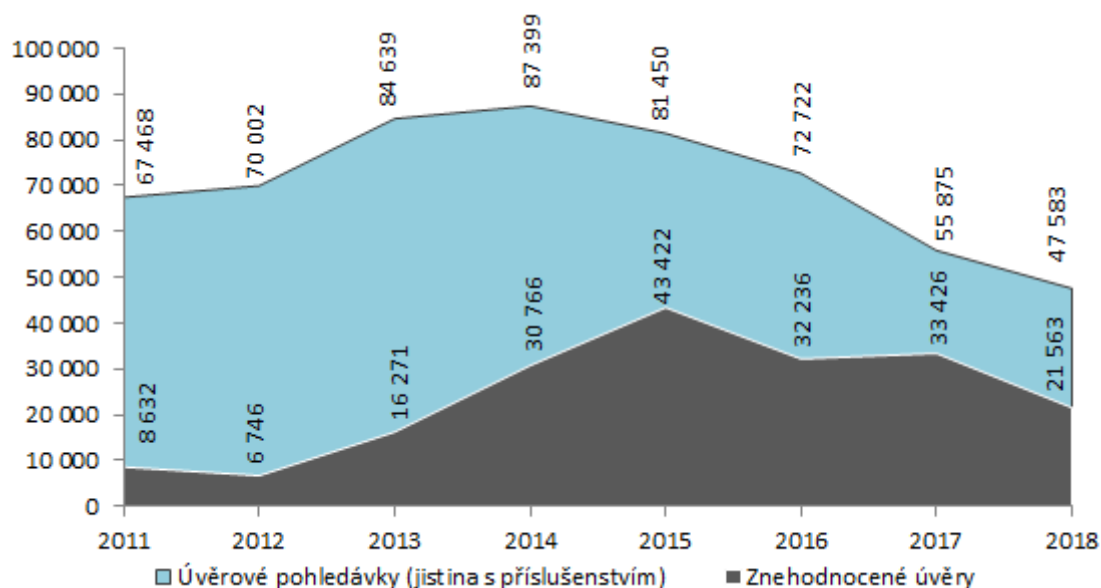
Tento postup byl potvrzen i rozhodnutím akcionářů na valné hromadě společnosti dne 24. 4. 2017 (přijetím materiálu Koncepce ČEB). Vývoj problematických (znehodnocených) obchodních případů v období let 2011 - 2018 je uveden v tabulce č. 2 níže.

Tabulka: Úvěrové pohledávky - znehodnocené úvěry ČEB v letech 2011 – 2018 (v mil. Kč)

Úvěrové pohledávky (jistina s příslušenstvím)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Neznehodnocené do splatnosti	58 714	60 545	68 357	56 352	37 995	40 360	22 448	23 718
Neznehodnocené po splatnosti	122	2 711	11	281	33	126	1	2 302
Znehodnocené	8 632	6 746	16 271	30 766	43 422	32 236	33 426	21 563
Úvěry celkem	67 468	70 002	84 639	87 399	81 450	72 722	55 875	47 583
Podíl znehodnocených úvěrů na úvěrech celkem	12,79%	9,64%	19,22%	35,20%	53,31%	44,33%	59,82%	45,32%

zdroj: ČEB a data MF

Graf: Úvěrové pohledávky a znehodnocené úvěry ČEB 2011 – 2018 (v mil. Kč)

zdroj: ČEB a data MF

Z důvodu zhoršování úvěrového portfolia ČEB kvůli znehodnoceným úvěrům vznikají ČEB náklady na tvorbu opravných položek, které mají ve svém důsledku velmi významný negativní vliv na výsledek hospodaření ČEB. Exportní banka následně (nedojde-li k dostatečnému vyrovnání/překonání záporného hospodaření výnosovými činnostmi) vykazuje ztráty, na základě kterých dochází v souladu se stávající právní úpravou k poskytování dotací na krytí ztráty z podpořeného financování ze státního rozpočtu (viz tabulka).

Tabulka: Hospodářský výsledek exportní banky

Hospodářský výsledek v mil. Kč	skutečnost 31. 12. 2017 sl. 1	skutečnost 31. 12. 2018 sl. 2	meziroční index sl. 2 / sl. 1*100
čistý výnos z úroků	641	969	151,17
čistý výnos z poplatků a provizí	11	8	72,73
provozní výnosy	68	-66	-97,06
<i>v tom: státní dotace</i>	0	0	0,00
provozní náklady	-411	-402	97,79
ztráty ze snížení hodnoty úvěrů a záruk	-50	-286	572,00
zisk před zdaněním	259	223	86,10
daň z příjmů	-2	129	-6 450,00
čistý zisk za účetní období	257	352	137,01

zdroj: Výroční zpráva ČEB za rok 2018

Za dobu více než pětadvaceti let od vzniku systému podpořeného financování a pojištění byl jeho prostřednictvím pojištěn a financován export v řádu několika set miliard korun. ČEB podpořila obchodní případy ve více než 80 zemích světa v objemu přesahujícím 380 mld. Kč, EGAP za dobu svého působení pojistil se státní podporou obchodní případy

za více jak 830 mld. Kč. Na systém podpořeného financování však byly doposud využity nemalé rozpočtové zdroje ČR, a to v celkové částce převyšující 30 mld. Kč (viz tabulka).

Tabulka: Prostředky vynaložené ze státního rozpočtu na podporu exportu v letech 2006 – 2019 (uvedeno v mld. Kč)

Tabulka dotací a navýšení kapitálu v ČEB a EGAP v mld. Kč				
Rok	ČEB		EGAP	
	Dotace	Navýšení kapitálu	Dotace	Navýšení kapitálu
2006	0,29	-	-	-
2007	0,24	-	-	-
2008	0,28	0,15	-	-
2009	0,70	0,95	0,70	-
2010	0,49	1,05	1,00	-
2011	0,47	-	1,00	-
2012	0,64	-	1,00	-
2013	2,19	-	1,50	-
2014	0,58	-	1,25	-
2015	3,82	-	-	2,78
2016	-	1,00	1,30	-
2017	0,03	-	2,80	-
2018	-0,03	-	4,33	-
2019	-	-	-	-
Celkem	9,70	3,15	14,88	2,78
Suma	30,50			

zdroj: Data MF

Usnesením vlády ČR ze dne 14. března 2018 č. 171 o změně příslušnosti hospodařit s majetkovými účastmi státu v ČEB a EGAP schválila vláda převod příslušnosti hospodařit z MPO, Ministerstva zahraničních věcí a Ministerstva zemědělství na MF. Z uvedeného důvodu Česká republika vykonává svá akcionářská práva v exportní bance a exportní pojišťovně výhradně prostřednictvím MF.

Z hlediska závažnosti změn existujícího právního rámce pro pojišťování a financování vývozu se státní podporou byly nejvýznamnější dvě novelizace zákona č. 58/1995 Sb., a to z roku 2009 provedená zákonem č. 293/2009 Sb., účinná od 4. září 2009 a z roku 2013 provedená zákonem č. 230/2013 Sb., účinná od 2. srpna 2013. Novelizace z roku 2009 zahrnula do státní podpory rovněž úvěry na investice, místo pojmu „národní obsah exportu“ zavedla pojem „národní zájem na exportu“ a tím umožnila zahrnutí do systému státní podpory exportu rovněž pojišťování a financování zahraničních společností ovládaných českými subjekty a upravila mechanismus dorovnávání úrokových sazeb při poskytování podpořeného financování ze strany komerčních bank. Základním charakteristickým rysem novelizace z roku 2013 bylo zprůchodnění systému dorovnávání úrokových sazeb při poskytování podpořeného financování, protože tento systém se po svém zavedení ukázal jako nedostatečně funkční.

Prováděcím předpisem k zákonu č. 58/1995 Sb. je vyhláška MF č. 278/1998 Sb. k provedení zákona č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů, ve znění vyhlášek č. 88/2000 Sb., č. 355/2001 Sb., č. 29/2003 Sb., č. 407/2006 Sb., č. 62/2010 Sb., č. 116/2015 Sb. a č. 216/2016 Sb. Předmětná vyhláška upravuje zejména způsoby výpočtu pojistné kapacity, způsob tvorby fondů pro pojišťování vývozních úvěrových rizik a požadavky na jejich objem, stanoví objem rezerv a pojistnou angažovanost, způsob předkládání žádostí o dotace a způsob a výpočet dorovnávání úrokových sazeb při poskytování podpořeného financování ze strany komerčních bank. Vzhledem k opakovaným novelizacím této vyhlášky a její již nevyhovující struktuře se jeví jako žádoucí přijmout zcela nový prováděcí právní předpis, společnou vyhlášku MF a MPO.

1.4. Identifikace dotčených subjektů

Přímý dopad bude mít navrhovaná právní úprava zejména na dva subjekty: exportní pojišťovnu a exportní banku.

Exportní pojišťovnou je Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.

Exportní bankou je Česká exportní banka, a.s.

Nepřímý nebo podle povahy jednotlivých ustanovení i přímý dopad bude mít navrhovaná právní úprava na exportně orientované podniky, a to jak z řad velkých podniků, tak i malých a středních podniků, a dále na celý segment komerčních bank.

Dílčí dopad budou mít vybraná ustanovení dále na soukromé pojišťovny a zajišťovny včetně zahraničních, dodavatele a subdodavatele zboží a služeb určených pro export, zahraniční konkurenci domácích exportérů, potažmo konkurující zahraniční instituce exportního pojištění a financování, zahraniční subjekty v pozici odběratelů českého exportu, cizí státy v pozici dlužníka nebo ručitele a zahraniční osoby s akceptovatelnou zárukou cizího státu.

Přímý i nepřímý dopad budou mít vybraná ustanovení na vládu jako celek a zejména na MF a MPO.

Okruh subjektů dotčených navrhovanou úpravou zákona č. 58/1995 Sb. stanoví následující tabulka č. 1:

Tabulka č. 1

Navržená úprava zákona	Okruh subjektů dotčených úpravou
Flexibilnější nabídka exportní pojišťovny a exportní banky	exportní pojišťovna, exportní banka, exportně orientované podniky, komerční banky; zahraniční subjekty v pozici odběratelů českého exportu a zahraniční konkurence
Vedení peněžních prostředků exportní pojišťovny a exportní banky poskytnutých ze státního rozpočtu na účtech vedených u centrální banky	exportní pojišťovna, exportní banka
Rozšíření možností zakládání právnických osob a nabývání podílů v právnických osobách exportní pojišťovnou a exportní bankou	exportní pojišťovna, exportní banka, zahraniční nebo domácí subjekty, v nichž je exportní pojišťovna nebo exportní banka způsobilá nabývat podíl nebo je zakládat za účelem zajištění vymahatelnosti pohledávek nebo vykonání činností směřujících k předcházení vzniku škod nebo zmírňování jejich následků
Nastavení limitů pro schvalování obchodních případů od určitého objemu vládou	exportní pojišťovna, exportní banka, vláda
Zjednodušení rozpočtování a vyúčtování záloh na dorovnávání úrokových rozdílů	exportní banka, MF
Rozšíření kontrolní pravomoci MF vůči exportní pojišťovně	exportní pojišťovna, MF

Vzhledem k charakteru uvažovaných úprav zákona nelze konstatovat, že by některá skupina subjektů z jejich aplikace získala vůči ostatním dodatečný materiální prospěch ve srovnání se současným stavem.

1.5. Popis cílového stavu

Stav, který lze považovat u předkládaného záměru za cílový, je zvýšení právní jistoty velkého okruhu podnikatelských subjektů napříč celým spektrem podnikatelských odvětví, zejména exportní banky, exportní pojišťovny, velkých exportérů schopných dodávek rozsáhlých technologických celků na klíč i exportérů, MSP, domácích i zahraničních bank.

Dosavadní text zákona č. 58/1995 Sb. vychází z důsledně taxativního výčtu nástrojů pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování (§ 1 odst. 2, resp. odst. 3 zákona č. 58/1995 Sb.). Praxe exportní pojišťovny a exportní banky však vyžaduje změnu přístupu, aby realizované nástroje flexibilně reagovaly na změny na globálním trhu a v obchodní praxi a aby byly jednotlivé nástroje konkurenceschopné nástrojům zahraničních ECAs. Navržen je proto přesun výčtu nástrojů exportní pojišťovny a exportní banky do prováděcího právního předpisu. Současně budou nově zaváděné nástroje pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování před jejich zavedením do praxe schvalovány MF a konzultovány s MPO, a to jak s ohledem na případné dopady na státní rozpočet ČR, tak s ohledem na potřebu konzistentnosti, komplementarity a synergie jednotlivých nástrojů podpory exportu.

Platné znění zákona č. 58/1995 Sb. důsledně neupravuje, jakým způsobem exportní pojišťovna a exportní banka naloží s peněžními prostředky, které jsou exportní pojišťovně nebo exportní bance poskytovány prostřednictvím státního rozpočtu. Zejména se jedná o dotace na úhradu ztrát, dotace na posílení fondů, peněžní prostředky na navýšení primárního kapitálu, peněžní prostředky na navýšení základního kapitálu nebo peněžní prostředky na refinancování úvěrů a emitovaných dluhových cenných papírů. Jeví se jako účelné, aby exportní pojišťovna a exportní banka byly povinny vést tyto peněžní prostředky na svých bankovních účtech podřízených státní pokladně vedených u České národní banky; v této souvislosti se navrhuje změna i zákona o rozpočtových pravidlech.

Vedle prostředků poskytnutých ze státního rozpočtu bude mít exportní pojišťovna i exportní banka povinnost vést na účtech podřízených státní pokladně i další prostředky. Zákon pak stanoví z daného pravidla určité výjimky.

Vzhledem k začlenění části peněžních prostředků exportní banky do systému státní pokladny by mohl stát prostřednictvím MF ve větší míře zajišťovat financování exportní banky, ta by pak nemusela být nucena získávat zdroje především na finančních trzích.

Dosud jsou pro ČEB základním zdrojem financování emise cizoměnových a korunových dluhopisů, jejichž objem ke konci roku 2018 dosahoval částky 39 mld. Kč a pokrýval úvěrové potřeby téměř z 98 %.

ČEB využívá zejména dluhopisový Euro Medium Term Note Programme (dále jen „EMTN Program“) a doplňkově také mezibankovní úvěry pro získání zdrojů delších než jeden rok a Euro Commercial Paper Programme (dále jen „ECP Program“) pro krátkodobé financování do jednoho roku. Dluhopisy ČEB jsou kótovány na Lucemburské burze cenných papírů. Pro optimalizaci řízení likvidity banky byl v roce 2011 podepsán ECP Program pro vydávání krátkodobých cenných papírů, jehož rámec činí 400 mil. EUR. Tento program umožňuje flexibilně pokrývat krátkodobou potřebu likvidity ČEB za využití příznivých cenových podmínek na trhu.

Emise dluhopisů ČEB v rámci EMTN programu – rámec 4 mld. EUR

Tabulka: Přehled dluhopisů dle data vystavení

Datum emise	Měna	Částka	Splatnost (roky)
15.4.2010	EUR	150 000 000	10
3.3.2011	EUR	70 000 000	10
26.5.2011	CZK	3 675 000 000	10
15.3.2012	EUR	250 000 000	7
3.10.2012	EUR	50 000 000	10
5.11.2012	EUR	50 000 000	12
15.11.2012	EUR	150 000 000	10
8.4.2013	EUR	40 000 000	12
25.9.2013	EUR	150 000 000	7
2.7.2014	EUR	250 000 000	7
16.10.2014	EUR	150 000 000	10

Tabulka 1: Přehled splatností dluhopisů v jednotlivých letech

Splatnost v roce	Měna	Částka
2020	EUR	150 000 000
		150 000 000
2021	EUR	70 000 000
	CZK	3 675 000 000
	EUR	250 000 000
2022	EUR	50 000 000
		117 500 000
2023	EUR	100 000 000
2024	EUR	50 000 000
		150 000 000
2025	EUR	40 000 000

Dosavadní rozsah možností exportní pojišťovny nebo exportní banky zakládat právnické osoby a nabývat podíly v právnických osobách se ukázal jako nedostatečně flexibilní, proto dochází k rozšíření v souladu s praxí vymáhání pohledávek nebo předcházení škod. Činnost vedoucí k předcházení vzniku škod a zmírňování jejich následků není blíže specifikována, neboť zkušenosti ukazují, že se jedná o velmi rozsáhlou skupinu právních, ekonomických a technických činností a bližší definice by mohla být omezující. Zároveň však je nabytí podílu v právnické osobě ze strany exportní pojišťovny nebo exportní banky podmíněno souhlasem MF.

Dosavadní zkušenost ukazuje, že je třeba zastropovat objem pojištění vývozních úvěrových rizik i podpořeného financování v jednotlivých obchodních případech, pro který není potřebný souhlas vlády. Dosavadní limity vázané na procenta pojistné kapacity exportní pojišťovny, jejichž výše je v jednotlivých letech různá, se projeví jako nedostačující a neúčinné a v případě exportní banky chyběly zcela. V minulosti docházelo k pojišťování a financování i velkých expozic, aniž by vláda o tom byla informována a měla dostatečnou kontrolu.

Oproti stávajícímu stavu, kdy MF provádí v exportní pojišťovně kontrolu přijaté dotace jako její poskytovatel na základě zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné

správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o finanční kontrole“) bude kontrolní pravomoc MF ve vztahu k hospodaření exportní pojišťovny ve vazbě na žádost exportní pojišťovny o dotaci nově vymezena též v zákoně č. 58/1995 Sb. Jedná se současně o analogii stávající právní úpravy kontrolní pravomoci MF ve vztahu k exportní bance.

Exportní bance jsou podle zákona č. 58/1995 Sb. poskytovány dotace ze státního rozpočtu na úhradu ztrát z provozování podpořeného financování. Navrhuje se úprava příslušného ustanovení s cílem zpřesnit výčet položek a činností, které vstupují nebo by mohly vstoupit formou nákladu, výnosu, zisku či ztráty do vyčíslení nároku na dotaci vznášeného exportní bankou vůči státnímu rozpočtu tak, aby byly přesně vymezeny státní dotace na úhradu ztrát a aby byly eliminovány interpretační nejistoty, přičemž fakticky nedochází ke změně rozsahu okruhů dotačních titulů.

Navrhuje se zjednodušení zákonných požadavků na náležitosti žádostí o pojištění vývozních úvěrových rizik, o podpořené financování a o zařazení úvěru do systému dorovnávání úrokových rozdílů.

Navrhuje se nahrazení závazku státu poskytovat každoročně exportní bance finanční částku ve výši 250 mil. Kč na dorovnávání úrokových rozdílů obecnějším poskytováním záloh ze strany MF a zjednodušení procesu vyúčtování záloh, které MF exportní bance poskytne na dorovnávání úrokových rozdílů, ze strany exportní banky.

Cílový stav, resp. popis jeho jednotlivých atributů, byl formulován obsáhlými konzultacemi uvnitř státní správy, s exportní pojišťovnou a exportní bankou i se zástupci podnikatelské veřejnosti. Nevyužití příležitosti se k cílovému stavu přiblížit by znamenalo promarněnou příležitost možné nápravy aktuálních nedostatků v oblasti pojišťování a financování vývozu se státní podporou v kontextu celého podnikatelského prostředí a žádoucího posílení právního rámce v této oblasti.

1.6. Zhodnocení rizika

Rizika plynoucí z neřešení aktuálního stavu lze spatřovat jak v právním, tak věcném ohledu. Různorodý charakter, dopady a zájmy na řešení v průběhu času praxí nashromážděných problematických oblastí uplatňování zákona č. 58/1995 Sb. nelze popsat jednoduchým formátem. Liší se z pohledu státní správy a z pohledu podnikatelské veřejnosti. K získání základního přehledu slouží tabulka č. 2 zaměřená na oblasti rizika z existujícího právního stavu. Integrální součástí právního rizika je vždy i riziko věcné, což nezbytně nemusí platit naopak. Přesto je logické, že existence věcného rizika a jeho neřešení má dopad do právní odpovědnosti povinných subjektů.

V případě zachování současného stavu existují věcná i právní rizika.

Tabulka č. 2

Oblast rizika z existujícího stavu	Převažující typ rizika
Rigidní nabídka exportní pojišťovny a exportní banky daná taxativním výčtem daným zákonem č. 58/1995 Sb.	Věcné ekonomické riziko – dopad na konkurenceschopnost ČR, dopad na konkurenceschopnost exportní pojišťovny a exportní banky spočívající v nemožnosti flexibilní reakce na aktuální potřeby trhu
Vedení peněžních prostředků exportní pojišťovny a exportní banky poskytnutých ze státního rozpočtu na účtech u jiných komerčních peněžních ústavů	Věcné ekonomické riziko – ztráty prostředků ze státního rozpočtu z titulu nemožnosti nakládat s těmito prostředky v rámci řízení likvidity státní pokladny
Omezené možnosti zakládání právnických osob a nabývání podílů v právnických osobách exportní pojišťovnou a exportní bankou	Věcné ekonomické riziko plynoucí z omezené možnosti exportní pojišťovny a exportní banky zakládat právnické osoby a nabývat podíly v právnických osobách, ačkoli by to v konkrétních situacích napomohlo vymáhání pohledávek nebo předcházení škod
Nedostatečné nastavení limitů pro schvalování pojištění vývozních úvěrových rizik vládou a žádné limity pro schvalování podpořených vývozních úvěrů vládou. Největší část dotací, které byly na podporu exportu ze státního rozpočtu vyplaceny, se vztahovaly k největším sjednaným obchodním případům, které se dostaly do defaultu.	Věcné ekonomické riziko plynoucí z dosavadního schvalování velkých expozic pouze na úrovni exportní pojišťovny a exportní banky, které se ukázalo jako nedostačující a neúčinné a státní rozpočet byl tak vystaven riziku výplaty dotací neočekávaných a neúměrně vysokých částek peněžních prostředků. V minulosti docházelo k pojišťování a financování rozsáhlých obchodních případů, aniž by vláda měla dostatečnou kontrolu. Dosavadní limity pojištění vývozních úvěrových rizik vázané na procenta pojistné kapacity se objemem zcela vymykají drtivé většině realizovaných obchodních případů.
Závazek státu poskytovat každoročně exportní bance finanční částku ve výši 250 mil. Kč na dorovnávání úrokových rozdílů	Žádné riziko. Vzhledem k tomu, že systém dorovnávání úrokových rozdílů nebyl dosud uveden do praxe, záloha exportní bance dosud nebyla MF poskytnuta, ačkoli je částka v souladu se zákonem č. 58/1995 Sb. každoročně vyčleněna ve státním rozpočtu.

Nedostatečně specifikované kontrolní pravomoci MF vůči exportní pojišťovně	Právní riziko vyplývající z absence explicitního ustanovení o kontrole poskytovaných dotací. U poskytování dotací exportní pojišťovně je doposud kontrola vykonávána v rámci role poskytovatele dotace jen na základě pravidel pro poskytování dotace a zákona o finanční kontrole.
--	---

Je nabíledni, že ani navrhované změny nejsou bez věcných a právních rizik. Tabulka č. 3 popisuje oblasti a převažující typy rizika spojené s realizací navržených změn.

Tabulka č. 3

Oblast rizika navrhovaných změn	Převažující typ rizika
Přesun nástrojů pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování do prováděcího právního předpisu (vyhlášky)	Právní riziko – rozvolnění nabídky nástrojů nad rámec záměrů zákonného rámce. Riziko je eliminováno tím, že konkrétní nástroje, nad rámec dosud uvedených, budou schvalovány v reakci na požadavky trhu postupem, který bude upraven v zákoně.
Povinnost exportní pojišťovny a exportní banky vést peněžní prostředky na svých bankovních účtech podřízených státní pokladně vedených u ČNB	Věcné ekonomické riziko výpadku příjmů plynoucích z nemožnosti exportní pojišťovny a exportní banky ukládat nebo investovat peněžní prostředky do investičních nástrojů na finančním trhu. Riziko je vyváжено pozitivním ekonomickým dopadem v rámci řízení likvidity státní pokladny, který převýší případné nároky exportní pojišťovny a exportní banky vůči státu v rámci dotačního vztahu z titulu výpadku příjmů plynoucích z tržního zhodnocení peněžních prostředků podle stávající úpravy. Exportní pojišťovně i exportní bance může státní pokladna výpadek příjmů částečně kompenzovat formou úročení dlouhodobě uložených prostředků.
Rozšíření možností zakládání právnických osob a nabývání podílů v právnických osobách exportní pojišťovnou a exportní bankou	Právní riziko plynoucí z širěji pojaté možnosti vstupu exportní pojišťovny nebo exportní banky do právnických osob, nebo jejich zakládání, vzhledem k tomu,

	<p>že činnost vedoucí k předcházení vzniku škod a zmírňování jejich následků není blíže specifikována. Poznatky z praxe ukazují, že se jedná o velmi rozsáhlou skupinu právních, ekonomických a technických činností.</p> <p>Riziko je eliminováno nezbytností předchozího souhlasu MF s nabytím podílu v právnické osobě nebo s jejím založením.</p>
Nastavení limitů pro schvalování obchodních případů od určitého objemu vládou	<p>Věcné ekonomické riziko optimálního nastavení výše limitů pro schvalování obchodních případů, kdy ani nastavené limity nemusí zabránit případnému selhání obchodního případu. Oproti dosavadnímu stavu se však jedná o výrazné snížení rizika dopadajícího na státní rozpočet ve smyslu výplaty dotací neočekávaných a neúměrně vysokých částek peněžních prostředků, neboť bude novým procesem vzata v potaz aktuální politika České republiky v oblasti státní podpory exportu a tím i její případné negativní dopady na státní rozpočet.</p> <p>Věcné administrativní riziko může spočívat v přílišné opatrnosti administrativy ve vztahu k schvalovacímu procesu obchodního případu, čímž může být zabráněno jeho realizaci. Riziko je eliminováno tím, že ustanovení zákona č. 58/1995 Sb. explicitně stanoví, že souhlas vlády s realizací pojištění nebo financování přímo ani nepřímo nesnižuje odpovědnost obchodního vedení exportní pojišťovny za předmětné pojištění nebo financování. Konkrétní limity pro schvalování vládou stanoví prováděcí právní předpis, což umožňuje vládě flexibilně reagovat na aktuální situaci exportního pojišťování a financování.</p>
Zjednodušení rozpočtování a vyúčtování záloh na dorovnávání úrokových rozdílů	<p>Věcné ekonomické riziko plynoucí z možné nedostatečné alokace prostředků na zálohy na dorovnávání úrokových rozdílů ve státním rozpočtu.</p>

	Riziko lze eliminovat efektivním plánováním potřeby záloh v jednotlivých letech v závislosti na poptávce po dorovnávání úrokových rozdílů. Přínosy vzniklé úsporou nákladů na řízení státního rozpočtu výrazně převýší důsledky vzniklého potenciálního rizika.
Doplnění kontrolní pravomoci MF vůči exportní pojišťovně v souvislosti s poskytováním dotací ze státního rozpočtu na její činnost	Právní riziko plynoucí pouze z obecného vymezení pravidel kontroly.

2. Návrh variant řešení

Analýzou skutkového stavu popsaného v rámci kapitoly 1.5, stanovením cílů vedoucích ke snížení, nebo odstranění identifikovaných rizik a zejména na základě konzultací se zástupci dotčených subjektů podnikatelské veřejnosti a státní správy jsou navrženy varianty věcného a právního řešení v jednotlivých oblastech právní úpravy. Způsob řešení nastíněných problémů byl podroben analýze a následujícímu hodnocení, přičemž byly zvažovány tyto varianty řešení:

A. Flexibilnější nabídka exportní pojišťovny a exportní banky

Českým vývozcům nabízí exportní pojišťovna podporu prostřednictvím 11 pojistných nástrojů, navržených tak, aby pokryly co nejširší spektrum rizik v průběhu různých fází vývozního případu či zahraniční investice. Aby dostal smyslu své existence, tedy součásti státní podpory českých exportérů, je jedním z kritérií poskytnutí podpory i minimální podíl českého zboží či služeb v rámci realizovaného projektu.

Ucelené portfolio pojistných produktů umožňuje vývozcům realizovat i obchodní případy, které by byly bez pojištění exportní pojišťovnou obtížně uskutečnitelné. Návaznost jednotlivých pojistných produktů zároveň umožňuje vývozcům i financujícím bankám pokrýt v rámci jednoho vývozního případu veškerá rizika spojená s jeho financováním.

Exportní pojišťovna v současné době nabízí tyto produkty:

- Pojištění krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru (B)
- Pojištění střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru (C)
- Pojištění bankou financovaného krátkodobého vývozního dodavatelského úvěru (Bf)
- Pojištění bankou financovaného střednědobého a dlouhodobého vývozního dodavatelského úvěru (Cf)

- Pojištění vývozního odběratelského úvěru (D)
- Pojištění potvrzeného akreditivu (E)
- Pojištění úvěru na předexportní financování (F)
- Pojištění úvěru na investici v zahraničí (If)
- Pojištění investic v zahraničí (I)
- Pojištění proti riziku nemožnosti plnění smlouvy o vývozu (V)
- Pojištění bankovní záruky vystavené v souvislosti se získáním nebo plněním smlouvy o vývozu (Z)

V praxi se stále častěji setkáváme s kombinací pojištění výrobního rizika (pojištění V) a pojištění rizika nezaplacení pohledávky za dodávky realizované českým vývozcem do zahraničí (pojištění dodavatelského úvěru – krátkodobého B/dlouhodobého C, pojištění vývozního odběratelského úvěru D). Dalšími často využívanými produkty jsou pojištění bankovních záruk (pojištění Z) – záruka za nabídku, akontační záruka nebo záruka za řádné provedení či zádržné v kombinaci s pojištěním vývozního odběratelského úvěru (pojištění D), kterým je úvěr poskytovaný zahraničnímu odběrateli na financování dodávky zboží či služeb českého vývozce.

K bankovním produktům, které mohou vývozci využít při realizaci vývozů, se řadí úvěry na předexportní financování (pojištění F), bankou odkoupené vývozní pohledávky (pojištění dodavatelského úvěru – krátkodobého Bf/dlouhodobého Cf), případně pojištění potvrzeného akreditivu vystaveného zahraniční bankou E.

Pojištění pamatuje také na české investory, kteří mohou využít možnosti pojištění investic proti politickým rizikům v zahraničí, zejména riziku vyvlastnění, politickým násilným činům nebo nemožnosti konverze výnosů z investice z hostitelské země (pojištění I), popř. prostřednictvím banky financovat pořízení investice v zahraničí (pojištění If).

Novinkami roku 2018 jsou mj. rozšíření zjednodušených procedur pro MSP o pojištění dlouhodobých dodavatelských úvěrů, včetně možnosti jejich odkoupení financující bankou. Nově byla též u pojištění dodavatelských úvěrů formulována problematika při práci s akreditivem.

Českým dodavatelům pro vývoz, vývozcům, investorům v zahraničí i jejich bankám nabízí exportní banka širokou paletu úvěrových, záručních a trade finance produktů. Nabídka exportní banky pokrývá všechny fáze exportního cyklu, od záruk za nabídku ve výběrovém řízení a předexportní financování, přes krátkodobé a dlouhodobé odběratelské a dodavatelské úvěry, až po financování investic v zahraničí, odkup pohledávek nebo dokumentární platby. Jmenovitě se jedná o následující produktové kategorie:

Úvěrové produkty (krátkodobé a dlouhodobé, přímé a refinanční)

- Úvěr na financování výroby pro vývoz, který umožňuje financovat náklady spojené s realizací dodávek pro zahraničního dovozce v souladu se Smlouvou o vývozu
- Vývozní dodavatelský úvěr, který umožňuje profinancovat pohledávky vůči zahraničnímu dovozci v souladu se Smlouvou o vývozu
- Vývozní odběratelský úvěr, který umožňuje realizaci dodávek pro zahraniční dovozce v souladu se Smlouvou o vývozu. Příjemcem úvěru je zahraniční dovozce
- Úvěr na investice v zahraničí, který umožňuje získat úvěrové zdroje pro realizaci investice českého investora nebo jím ovládané společnosti v zahraničí
- Úvěr na odkup pohledávek vývozce, který umožňuje nebankovní společnosti získat finanční prostředky na odkup pohledávek českého vývozce souvisejících s vývozem v souladu se Smlouvou o vývozu

Produkty trade finance

- Bankovní záruky – Záruka za nabídku (Bid Bond), Záruka za dobré provedení (Performance Bond), Záruka za vrácení akontace (Advance Payment Guarantee), Záruka za uvolnění zádržného (Retention Money Guarantee / Retention Bond), Záruka za záruční dobu (Warranty Bond), Platební záruka (Payment Guarantee)
- Odkup pohledávek z akreditivu a odkup v budoucnu splatných pohledávek s pojištěním a zajištěním
- Dokumentární platby – dokumentární akreditiv a dokumentární inkaso

V rámci spolupráce s komerčním bankovním sektorem má exportní banka zavedeny také produkty syndikace a je tak schopna vstupovat do syndikovaných úvěrů a podílet se na klubovém financování exportních transakcí. Škálu bankovních produktů doplňují treasury produkty a další zákaznické produkty v souladu s ustanoveními zákona o bankách.

a) *Nulová varianta*

b) *Varianta 1* – legislativní řešení v podobě úpravy (rozšíření) taxativního výčtu nástrojů pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování

c) *Varianta 2* – legislativní řešení v podobě demonstrativního výčtu nástrojů pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování

d) *Varianta 3* – legislativní řešení v podobě obecného vymezení nástrojů pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování s odkazem na prováděcí právní předpis

a) *Nulová varianta*

V současném znění zákona č. 58/1995 Sb. uvedený taxativní výčet činností vykonávaných exportní pojišťovnou a exportní bankou nereflexuje posun v globálních ekonomických

vztazích, k němuž došlo v průběhu uplynulých let, a proto hrozí zastarávání současné nabídky exportní pojišťovny a exportní banky, které tak nemohou poskytovat nástroje, jež jsou nedílnou součástí nabídky zahraničních ECAs. Nemožnost flexibilní úpravy nástrojů v reakci na vývoj zejména zahraničních trhů by mohla zapříčinit nedostatečnou podporu českých exportérů ze strany státu a tím by vedla k poklesu konkurenceschopnosti České republiky, tvorby pracovních míst, obratu nejen MSP a inovačního potenciálu tuzemské ekonomiky.

b) *Varianta 1* – legislativní řešení v podobě úpravy (rozšíření) taxativního výčtu nástrojů pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování

V návaznosti na posouzení a vyhodnocení nulové varianty vyvstala otázka vhodnosti úpravy stávajícího taxativního výčtu nástrojů pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování tak, aby reagoval na posun v globálních ekonomických vztazích, k němuž aktuálně dochází. Jedná se zejména o skutečnost, že účelem činnosti exportní pojišťovny a exportní banky by neměla být jen podpora vývozu, ale i investic v zahraničí. Zároveň se zahraniční ECAs neřídka zaměřují na zvyšování komplexně pojímaného inovačního potenciálu ekonomiky a svá portfolia nabídky přizpůsobují dynamicky se měnícím potřebám svých ekonomik a svých klientů z řad bank a výrobních a obchodních podniků, kteří vyžadují komplexní a synergické efektivní zásahy prostřednictvím svých ECAs.

Jako nezbytná se tedy jeví v každém případě precizace a doplnění nabídky pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování poskytovaných exportní pojišťovnou a exportní bankou tak, aby bylo dosaženo aplikace cílů Exportní strategie ČR, tedy kontinuálním zlepšováním nabídky českým exportérům na úroveň, jakou získávají národní exportéři v rámci nabídky vyspělých ECAs, zvyšování schopnosti pružně reagovat na vyvíjející se potřeby českých exportérů a jejich českých dodavatelů v oblasti exportního pojišťování a financování a posilování tak jejich konkurenceschopnosti v mezinárodní soutěži. Především při financování investic a financování velkých projektů se využívají různé formy financování včetně dluhopisů, finančního leasingu a speciálně zřizovaných fondů a subjektů.

Po důkladné analýze, rozboru a konzultacích s exportní pojišťovnou a exportní bankou, stejně jako se zástupci exportérů, se ukázalo, že by se mohlo jednat například o rozšíření podpory vývozu o refinanční a přímé financování investic do zvýšení vývozní kapacity (včetně souvisejících finančních služeb) za účelem zvyšování konkurenceschopnosti vývozců a jejich dodavatelů na zahraničních trzích, refinanční úvěry bankám na odkup pohledávek, poskytování přímého úvěru na financování dodavatelského úvěru, poskytování širšího spektra finančních služeb (odkupy pohledávek, investiční služby, financování prospekce zahraničního trhu) apod.

Nicméně i případná důkladná novelizace zahrnující aplikaci taxativního výčtu nástrojů pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování může vést k zastarání, kdy by v řádu jednotek let bylo nutno opět přistoupit k další novelizaci textu zákona.

c) *Varianta 2* – legislativní řešení v podobě demonstrativního výčtu nástrojů pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování

Ve světle výše uvedeného bylo dále zvažováno přistoupit k nahrazení stávajícího taxativního výčtu nástrojů pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování výčtem demonstrativním. Částečné zobecnění demonstrativním výčtem by exportní pojišťovně a exportní bance poskytlo možnost pružně reagovat na specifika vývozních aktivit českých podnikatelů s ohledem na způsob financování a na teritoria, kam uvedené aktivity směřují. Demonstrativní výčet pojišťovaných vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování by zároveň umožnil flexibilně reagovat na moderní trendy podpory exportu např. s použitím nástrojů finančních trhů, čímž by byla zajištěna dostatečná konkurenceschopnost podpory exportu poskytované státem.

d) *Varianta 3* – legislativní řešení v podobě obecného vymezení nástrojů pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování s odkazem na prováděcí právní předpis

Za účelem zpřesnění účelu činností vykonávaných exportní pojišťovnou a exportní bankou, umožnění exportní pojišťovně a exportní bance flexibilně a efektivně reagovat na posun v globálních ekonomických vztazích a zabezpečení efektivní kontroly exportní pojišťovny a exportní banky jako nástrojů státní politiky podpory vývozu bylo navrženo stručné vymezení rozsahu nástrojů exportní pojišťovny a exportní banky v zákoně č. 58/1995 Sb. s tím, že rozsah a nástroje pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování stanoví prováděcí právní předpis. Rámcové postupy při schvalování nových nástrojů jsou přitom uvedeny v zákoně.

Konkrétní nástroje by byly odsouhlasovány v reakci na stanovené směry státní podpory vývozu a požadavky trhu. Toto řešení by mělo umožnit flexibilitu nabídky exportní pojišťovny a exportní banky na potřeby trhu i strategické zájmy exportní politiky. Rovněž umožní efektivní a akceschopný dohled státu jako vlastníka obou institucí, jelikož nově zaváděné nástroje pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování budou před jejich zavedením do praxe schvalovány MF s ohledem na případné dopady na státní rozpočet ČR. MF si před vydáním rozhodnutí vyžádá stanovisko MPO s ohledem na potřebu konzistentnosti, komplementarity a synergie jednotlivých nástrojů podpory exportu, jimiž se rozumí nástroje definované zejména aktualizovanou Exportní strategií.

B. Vedení peněžních prostředků exportní pojišťovny a exportní banky poskytnutých ze státního rozpočtu na účtech vedených u centrální banky

a) *Nulová varianta*

b) *Varianta I* – legislativní řešení – podřízení exportní pojišťovny a exportní banky režimu státní pokladny

a) *Nulová varianta*

Nulová varianta, tedy zachování současného stavu, představuje situaci, kdy exportní pojišťovna a exportní banka nepodléhají režimu subjektů státní pokladny, které si nesmí prostředky převést z účtů státní pokladny. Za této situace exportní pojišťovna a exportní banka ukládají nebo investují peněžní prostředky poskytované ze státního rozpočtu na finančním trhu samostatně. Získávají tím dodatečný příjem plynoucí z komerčního zhodnocení uložených či investovaných prostředků.

Peněžními prostředky, které jsou exportní pojišťovně nebo exportní bance poskytovány ze státního rozpočtu, jsou zejména dotace na úhradu ztrát, dotace na posílení fondů, peněžní prostředky na navýšení primárního kapitálu, peněžní prostředky na navýšení základního kapitálu nebo peněžní prostředky na refinancování úvěrů a emitovaných dluhových cenných papírů. Z pohledu státního rozpočtu se jedná o značný výdaj. Cílem dotační politiky je efektivní využití poskytnutých prostředků k přímé podpoře exportu ve smyslu činnosti exportní pojišťovny a exportní banky. Zároveň na účtech podřízených státní pokladně povede exportní pojišťovna i veškeré další zdroje. Exportní banka pak zdroje s výjimkou zdrojů stávajícího základního kapitálu.

Tento stav považuje akcionář za nevhodný z pohledu řízení státního rozpočtu, kdy státu vznikají dodatečné výdaje na obstarání prostředků, které jsou doposud využívány k dotování exportní pojišťovny a exportní banky.

b) *Varianta I* – legislativní řešení – podřízení exportní pojišťovny a exportní banky režimu státní pokladny

Navrhuje se zapojení exportní pojišťovny a exportní banky do centrálního systému řízení likvidity souhrnných účtů státní pokladny. To znamená, že prostředky exportní pojišťovny a exportní banky, s výjimkou stanovenou v přechodných ustanovení zákona, nesmí tyto instituce vést mimo účty státní pokladny.

V rámci centrálního systému řízení likvidity souhrnných účtů státní pokladny funguje režim, kdy příslušné účty nejsou úročeny, zatímco MF hradí bankovní poplatky. Exportní pojišťovna a exportní banka se stane povinným subjektem státní pokladny a povede na účtech u ČNB veškeré své prostředky, zároveň bude využívat veškeré služby ČNB, včetně platebního styku.

Peněžní prostředky účtů, které jsou podřízeny souhrnným účtům státní pokladny vedených v jednotlivých měnách a které od roku 2013 postupně nahradily rezervu peněžních prostředků vzniklou emisní činností, jsou využívány jako krátkodobý zdroj peněžních prostředků pro krytí potřeby financování vlády a díky tomuto zefektivnění řízení výpůjčních operací státu dochází v konečném důsledku ke snižování úrokových výdajů na obsluhu státního dluhu souvisejících s emisní činností, což s sebou pro stát přináší nezanedbatelné ekonomické výhody.

Dodatečné peněžní prostředky na účtech podřízených souhrnným účtům státní pokladny jsou v rámci řízení likvidity státní pokladny investovány na peněžním trhu ve formě krátkodobých depozitních a repo operací, což pro stát představuje další ekonomickou výhodu.

S ohledem na potřeby praxe exportní pojišťovny a exportní banky se předpokládá, že vznikne jejich potřeba vést bankovní účty i mimo účty podřízené státní pokladně u ČNB. Otevření těchto účtů podléhá povolení MF; exportní banka však nemusí v případě naléhavosti a zajištění bezproblémové realizace mezibankovního platebního styku žádat MF o povolení k použití bankovních účtů vedených mimo státní pokladnu (tj. nostro účtů exportní banky vedených u jiných bank než ČNB). Změna legislativního řešení přispěje v dlouhodobém měřítku ke schopnosti státní pokladny díky peněžním prostředkům exportní banky a exportní pojišťovny efektivněji řídit likviditu peněžních prostředků v její správě, umožnit úspory nákladů vynakládané na řízení státního dluhu a rovněž poskytovat peněžní prostředky ve formě zdrojového financování exportní bance, a to výhodněji, než je sama exportní banka schopna obstarat na veřejných finančních trzích.

C. Rozšíření možností zakládání právnických osob a nabývání podílů v právnických osobách exportní pojišťovnou a exportní bankou

a) Nulová varianta

b) *Varianta 1* – legislativní řešení – rozšíření možnosti zakládání právnických osob a nabývání podílů v právnických osobách

a) Nulová varianta

Nulová varianta, tedy zachování současného stavu, znamená možnost exportní pojišťovny zakládat právnickou osobu a nabývat podíl v právnické osobě, která je dlužníkem, po dobu nezbytně nutnou k zajištění vymahatelnosti pohledávek vůči dlužníkovi, resp. možnost exportní banky zakládat právnickou osobu a nabývat podíl v právnické osobě, kterou exportní banka získá a drží nejvýše do jednoho roku od jejich nabytí v souvislosti s uplatněním zajištění, které je exportní banka povinna sjednat za účelem zajištění splacení poskytnutého podpořeného financování.

Aplikační poznatky z praxe ukázaly, jak jsou tyto možnosti limitující, a to jednak věcným právním vymezením příslušných právnických osob, jednak omezením lhůty, po kterou může exportní pojišťovna nebo exportní banka podíl držet.

Zkušenosti z konkrétních obchodních případů exportní pojišťovny a exportní banky ukázaly, že případné širší možnosti zakládání právnických osob a nabývání podílů v nich by mohly vést k efektivnějšímu vymáhání dlužných pohledávek nebo k zábraně a zmírnění hrožících škod.

b) *Varianta 1* – legislativní řešení – rozšíření možnosti zakládání právnických osob a nabývání podílů v právnických osobách

Jako varianta stávající právní úpravy se ukázalo vhodné přiměřeně rozšířit možnost zakládání právnických osob a nabývání podílů v nich exportní pojišťovnou nebo exportní bankou v dále vymezených tuzemských i zahraničních právnických osobách.

Navrhovanou změnou dochází k rozšíření možnosti zakládat právnické osoby a nabývat podíly v právnických osobách v souladu s praxí vymáhání pohledávek nebo předcházení škod. Činnost vedoucí k předcházení vzniku škod a zmírňování jejich následků není blíže specifikována, neboť poznatky z praxe ukazují, že se jedná o velmi rozsáhlou skupinu právních, ekonomických a technických činností a bližší definice by mohla být omezující.

Navrhuje se tak, aby exportní pojišťovna mohla zakládat právnickou osobu a nabývat podíl v právnické osobě nebo zakládat právnickou osobu za účelem vymáhání pohledávek nebo předcházení škod z pojištění vývozních úvěrových rizik nebo zmírňování jejich následků. Nově institut nabývání podílů v jiných právnických osobách exportní pojišťovnou tedy není omezen pouze na dlužníka. Exportní banka by mohla zakládat právnickou osobu a nabývat podíl v právnické osobě nebo zakládat právnickou osobu za účelem zajištění vymahatelnosti pohledávek z podpořeného financování nebo vykonání činnosti směřující k předcházení vzniku škod nebo zmírňování jejich následků. Co se týče exportní banky, není nabývání a držení podílu časově omezeno jedním rokem jako doposud.

Nově se předpokládá, že k založení právnické osoby nebo nabytí podílu v ní bude třeba předchozího souhlasu MF. Změna legislativního řešení umožní exportní bance a exportní pojišťovně v součinnosti s MF operativně reagovat na příležitosti k vymožení pohledávek a tak účelně předcházet hrožícím škodám, které by se ve svém důsledku mohly projevit negativním dopadem na státní rozpočet ve formě vyšších nároků na dotaci.

D. Nastavení limitů pro schvalování obchodních případů od určitého objemu vládou

a) *Nulová varianta*

- b) *Varianta 1* – legislativní řešení - novela existujícího právního předpisu – úprava procenta výše pojistné kapacity při pojištění vývozního úvěrového rizika
- c) *Varianta 2* – legislativní řešení - novela existujícího právního předpisu – stanovení absolutní částky limitů pro schvalování obchodních případů vládou

a) *Nulová varianta*

Podle ustanovení § 4 odst. 6 zákona č. 58/1995 Sb. může exportní pojišťovna pojistit jednotlivá vývozní úvěrová rizika až do výše 20 % pojistné kapacity stanovené pro rok, kdy je na toto riziko sjednáno pojištění, a se souhlasem ministra financí a ministra průmyslu a obchodu je exportní pojišťovna oprávněna pojistit jednotlivé vývozní úvěrové riziko až do výše 40 % pojistné kapacity. Jednotlivá úvěrová rizika přesahující 40 % pojistné kapacity může exportní pojišťovna pojistit se souhlasem vlády. Předmětné ustanovení bylo do zákona č. 58/1995 Sb. vloženo s účinností od 30. března 1998 zákonem č. 60/1998 Sb. a od té doby nebylo nikdy novelizováno. V uplynulých dvou desetiletích se situace zcela proměnila a došlo k nárůstu pojistné kapacity exportní pojišťovny v takovém rozsahu, kdy stávající objemy i největších obchodních případů nevyžadují schvalování obchodních případů na úrovni vlády nebo příslušných ministrů. Ve státním rozpočtu na rok 2019 se předpokládá pojistná kapacita exportní pojišťovny v rozsahu 260 mld. Kč, což znamená, že souhlas ministra financí a ministra průmyslu a obchodu je vyžadován teprve u jednotlivých vývozních úvěrových rizik v objemu 52 mld. Kč, souhlas vlády je vyžadován dokonce u 104 mld. Kč. Praxe ukazuje, že značné národohospodářské škody, náklady pro státní rozpočet, ale i reputační rizika pro systém pojišťování a financování vývozu se státní podporou jsou způsobeny selháním obchodních případů již v rozsahu jednotek miliard korun.

V případě podpořeného financování zákon č. 58/1995 Sb. schvalování obchodních případů na úrovni vlády nebo příslušných ministrů vůbec nepředpokládá.

- b) *Varianta 1* – legislativní řešení - novela existujícího právního předpisu – úprava procenta výše pojistné kapacity při pojištění vývozního úvěrového rizika

Z výše uvedeného vyplývá, že procento pojistné kapacity stanovené pro rok, do něhož je exportní pojišťovna oprávněna pojistit jednotlivá vývozní úvěrová rizika bez souhlasu vlády nebo příslušných ministrů, objemem výrazně převyšuje realitu obchodních případů, s nimiž exportní pojišťovna pracuje.

Jevilo by se tedy jako žádoucí legislativní úpravou adekvátně snížit uvedené procento pojistné kapacity stanovené pro rok. Nicméně z výše uvedeného je zřetelné, že se pojistná kapacita mezi jednotlivými roky a dále v delších časových řadách výrazně liší. Tak by mohlo docházet i nadále ke skokovým změnám objemu vývozních úvěrových rizik, k jejichž pojištění by byl nezbytný souhlas ministrů nebo vlády.

Nadto z analýz a konzultací s exportní pojišťovnou, exportní bankou a MF vyplývá, že by bylo nezbytné stanovit analogický proces schvalování obchodních případů od jisté výše i v případě exportní banky.

c) *Varianta 2* – legislativní řešení - novela existujícího právního předpisu – stanovení absolutní částky limitů pro schvalování obchodních případů vládou

Dle důvodové zprávy zákona č. 60/1998 Sb., kterým byl novelizován zákon č. 58/1995 Sb., bylo do zákona č. 58/1995 Sb. vloženo ustanovení omezující právo exportní pojišťovny poskytnout pojištění jednoho rizika do výše 20 % pojistné kapacity s tím, že se souhlasem ministra financí po dohodě s ministrem průmyslu a obchodu může pojišťovna pojistit úvěry do výše dvojnásobku takového limitu, tj. 40% své pojistné kapacity a se souhlasem vlády mimořádné případy, kdy by bylo nezbytné schválit úvěr rozsahem přesahující i pravomoci ministrů. Dosavadní schvalování velkých expozic pouze na úrovni exportní pojišťovny a exportní banky se ukázalo jako nedostačující a neúčinné. V minulosti docházelo k pojišťování a financování rozsáhlých obchodních případů, aniž by vláda měla dostatečnou kontrolu. Dosavadní limity pojištění vývozních úvěrových rizik vázané na procenta pojistné kapacity se objemem zcela vymykají drtivě většině realizovaných obchodních případů. Jak bylo výše uvedeno, jedná se o postup nevhodný a přežitý.

Protože je nezbytné stanovit analogický proces schvalování obchodních případů od jisté výše v případě exportní pojišťovny i exportní banky na základě jednotného a transparentního systémového postupu a zároveň eliminovat časové hledisko, kdy je nezbytné, aby se mezi jednotlivými roky a dále v delších časových řadách parametry určující předmětné limity výše pro schvalování obchodních případů neměnily, jeví se jako žádoucí stanovit pevné částky (absolutní hodnoty) objemu obchodních případů pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování.

Zároveň není žádoucí, aby stát schvalováním obchodních případů nahrazoval odpovědnost obchodního vedení exportní pojišťovny a exportní banky, proto je nezbytné stanovit příslušné objemy v adekvátní výši tak, aby schvalování podléhaly pouze objemné expozice. Smyslem schvalování objemných obchodních případů vládou je zaručit ochranu státního rozpočtu před případnými selháními nadstandardně objemných obchodních případů, která mohou vést ke značným nárokům na státní rozpočet.

Po rozsáhlých analýzách portfolií exportní pojišťovny a exportní banky za mnoho předchozích let, zejména s přihlédnutím k obchodním případům, u nichž došlo k selhání, a po konzultacích s vedením exportní pojišťovny a exportní banky a MF byly nalezeny nejvhodnější limity reflektující ekonomickou, právní a tržní realitu, mj. s přihlédnutím k analogickým procesům u zahraničních ECAs.

Jako optimální řešení bylo vyhodnoceno v zákoně neuvádět absolutní částky limitů, ale zmocnění pro uvedení konkrétních částek v prováděcím právním předpisu. Tak může vláda flexibilně reagovat na aktuální vývoj systému exportního pojišťování a financování.

V případě exportní pojišťovny bylo vyhodnoceno, že je třeba vládou schvalovat vývozní úvěrová rizika přesahující 3 000 000 000 Kč.

V případě exportní banky bylo vyhodnoceno, že je třeba vládou schvalovat jednotlivé transakce týkající se obchodních případů podpořeného financování přesahující částku 1 000 000 000 Kč.

Tyto objemy jsou navrhovány v prováděcím právním předpisu.

Dále byl analyzován samotný schvalovací mechanismus. V dosavadní situaci se předpokládaly dvě odlišné úrovně schvalování podle výše rizika pojištěného exportní pojišťovnou, a to a) od určité výše se souhlasem ministra financí v dohodě s ministrem průmyslu a obchodu, b) od dvojnásobku této výše se souhlasem vlády. Vzhledem k tomu, že vláda jedná jako kolektivní orgán, byl tento mechanismus vyhodnocen jako nadbytečný. Nadále se tedy předpokládá, že obchodní případy od limitů výše uvedených budou vyžadovat schválení vládou vždy.

Je třeba mít na paměti, a navržené znění zákona č. 58/1995 Sb. to explicitně zdůrazňuje, že primární odpovědnost za obchodní případ leží v souladu se zákonem o obchodních korporacích a stanovami obou společností na příslušných orgánech exportní pojišťovny a exportní banky. Proto souhlas vlády s realizací obchodního případu přímo ani nepřímo nesnižuje odpovědnost obchodního vedení exportní pojišťovny nebo exportní banky za předmětnou transakci. Aby tedy byl obchodní případ vůbec předložen vládě, je třeba, aby byl důkladně posouzen a schválen příslušnými postupy a v rámci schvalovacích mechanismů vedením exportní pojišťovny nebo exportní banky.

Předpokládá se, že materiál vládě předkládá společně ministr financí a ministr průmyslu a obchodu. Tento postup byl posuzován s ohledem na transparentnost předkládání obchodních případů vládě. Změna legislativního řešení umožní odstranění rizika dopadajícího na státní rozpočet ve smyslu výplaty dotací neočekávaných a neúměrně vysokých částek peněžních prostředků, neboť bude novým procesem vzata v potaz aktuální politika České republiky v oblasti státní podpory exportu a tím i její případné limitované a predikovatelné negativní dopady na státní rozpočet. Nároky na dotace ze státního rozpočtu uplatněné ze strany exportní banky a exportní pojišťovny na obchodní případy uzavřené po nabytí účinnosti této navrhované novely zákona č. 58/1995 Sb. budou v dlouhodobém měřítku nižší oproti dosavadní výši nároků uplatněných vůči státnímu rozpočtu ve formě dotací ze strany exportní banky a exportní pojišťovny.

E. Zjednodušení rozpočtování a vyúčtování záloh na dorovnávání úrokových rozdílů

a) *Nulová varianta*

b) *Varianta I* – legislativní řešení – zjednodušení rozpočtování a vyúčtování

a) *Nulová varianta*

Nulová varianta znamená zachování současného stavu, kdy podle platného znění zákona č. 58/1995 Sb. MF má každoročně poskytovat exportní bance na úhradu dorovnávání úrokových rozdílů peněžní prostředky ze státního rozpočtu ve formě zálohy ve výši 250 000 000 Kč.

Vzhledem k tomu, že systém dorovnávání úrokových rozdílů nebyl dosud uveden do praxe, záloha exportní bance dosud nebyla MF poskytnuta, ačkoli je částka v souladu se zákonem č. 58/1995 Sb. každoročně vyčleněna ve státním rozpočtu. Přes tento fakt je nutno vzít v úvahu, že prostředky určené na výše uvedené zálohy musí být ve státním rozpočtu alokovány, což s sebou nese nemalé odpovídající náklady (např. úrokové výdaje na obsluhu státního dluhu).

Dále platné znění zákona č. 58/1995 Sb. předpokládá, že při poklesu výše zálohy úhradami z titulu dorovnání úrokových rozdílů pod částku 100 000 000 Kč je exportní banka oprávněna požádat MF o dorovnání do částky 250 000 000 Kč. MF navýší zálohu do 20 dnů od obdržení žádosti. Exportní banka převádí MF částku převyšující 250 000 000 Kč z titulu přebytku úrokových rozdílů do 20 dnů od dne, kdy zůstatek zálohy přesáhne částku 500 000 000 Kč.

Po období, ve kterém bude úhrn přebytku úrokových rozdílů přesahovat úhrn provedených dorovnání, nebude výsledné saldo použito na úhradu jiných nákladů, ledaže zůstatek přesáhne částku 500 000 000 Kč. V takovém případě bude zůstatek přesahující částku 250 000 000 Kč převeden do státního rozpočtu a bude možné jej použít na úhradu jiných nákladů.

b) *Varianta I* – legislativní řešení – zjednodušení rozpočtování a vyúčtování

Po obsáhlých konzultacích s MF a exportní bankou bylo vyhodnoceno, že každoroční alokace částky 250 000 000 Kč ve státním rozpočtu v situaci, kdy systém dorovnávání úrokových rozdílů nebyl dosud uveden do praxe, představuje nadměrný náklad z titulu obsluhy výdajové stránky státního rozpočtu a administrativní zátěž. Proto se navrhuje v zákoně č. 58/1995 Sb. konkrétní částku záloh neuvádět. Možné nedostatečné alokaci prostředků na zálohy na dorovnávání úrokových rozdílů ve státním rozpočtu lze předcházet efektivním plánováním potřeby záloh v jednotlivých letech v závislosti na skutečné poptávce bank po dorovnávání úrokových rozdílů.

Dále byl posuzován mechanismus doplňování záloh při poklesu pod určitou hladinu peněžních prostředků a převod peněz ve prospěch MF při překročení daného limitu peněžních prostředků plynoucích z dorovnávání úrokových rozdílů. Jako zjednodušení administrativní zátěže mechanismu bylo navrženo, aby byla exportní banka povinna vyúčtovat obdržené zálohy jen jednou ročně, a to vždy k poslednímu dni kalendářního roku, ve kterém zálohy obdržela, a provedené vyúčtování zaslat MF do 30. ledna následujícího kalendářního roku. MF oznámí exportní bance do 30 dnů od obdržení tohoto vyúčtování výši peněžních prostředků, které je exportní banka povinna převést do 5 pracovních dnů na účet MF. Tímto návrhem bude odstraněn značně komplikovaný mechanismus doplňování záloh a zároveň nebude zatěžován státní rozpočet dodatečnými náklady, které bylo doposud nutné vynakládat. Změna legislativního řešení umožní odstranění povinné každoroční fixování částky ve výši 250 mil. Kč alokované ve státním rozpočtu na jediný účel (dorovnávání úrokových rozdílů), ačkoliv takový účel v rozpočtovém období nenastane nebo nenastal.

F. Rozšíření kontrolní pravomoci MF vůči exportní pojišťovně

a) Nulová varianta

b) Varianta 1 – legislativní řešení - novela existujícího právního předpisu

a) Nulová varianta

Novelou zákona č. 58/1995 Sb. provedenou zákonem č. 220/2015 Sb. byla do zákona č. 58/1995 Sb. včleněna pravomoc MF provádět kontrolu úvěrů poskytovaných v rámci podpořeného financování vývozu, tj. kontrolu hospodaření exportní banky. Ustanovení umožňuje vyžádat si libovolné účetní záznamy, věcné podklady a informace k jednotlivým obchodním případům. Tímto ustanovením je sledován požadavek zajistit působnost MF v oblasti kontroly podpořeného financování. Zákon č. 58/1995 Sb. však explicitně nestanoví odpovídající kontrolní pravomoci MF ve vztahu k exportní pojišťovně, a tak vzniká hrozba, že tyto kontrolní pravomoci jsou vymezeny nejednoznačně. V současné době MF vykonává kontrolu hospodaření exportní pojišťovny na základě pravidel pro poskytování dotace a zákona o finanční kontrole. Přestože tato situace dosud nenastala, není vyloučeno, že exportní pojišťovna by do budoucna mohla průběh a závěry kontroly zpochybňovat z důvodu jejího nejednoznačného vymezení.

b) Varianta 1 – legislativní řešení - novela existujícího právního předpisu

Na základě konzultací s MF i exportní pojišťovnou se jako vhodné jeví odstranit stávající stav, kdy jsou v zákoně č. 58/1995 Sb. nerovnoměrně specifikovány pouze kontrolní pravomoci MF vůči exportní bance, zatímco kontrolní pravomoci vůči exportní pojišťovně zákon č. 58/1995 Sb. explicitně neřeší. Navrhuje se tedy, analogicky s ustanovením o kontrole v exportní bance, aby MF bylo po obdržení žádosti o dotaci ze státního rozpočtu

oprávněno provést kontrolu dotací exportní pojišťovny. Tomu odpovídá povinnost exportní pojišťovny na žádost MF předložit příslušné údaje a dokumenty, jakož i poskytnout MF při provádění kontroly potřebnou součinnost. Změna legislativního řešení je navrhována zejména kvůli možnosti v exportní pojišťovně zkontrolovat, zda je v souvislosti s poskytnutými dotacemi ze státního rozpočtu nakládáno s těmito peněžními prostředky (tj. i s majetkem státu) hospodárně.

3. Vyhodnocení nákladů a přínosů

Náklady a přínosy (A) Flexibilnější nabídka exportní pojišťovny a exportní banky

VARIANTA	PŘÍNOSY	NÁKLADY
„nulová“	Beze změn	<p>Makroekonomické náklady plynoucí z neflexibilních nástrojů exportní pojišťovny a exportní banky nereflektujících aktuální potřeby trhu</p> <p>Mikroekonomické náklady plynoucí z klesající konkurenceschopnosti exportně orientovaných podniků</p> <p>Náklady průběžného zastarávání nabídky exportní pojišťovny a exportní banky v čase</p> <p>Náklady plynoucí z poklesu relativní konkurenceschopnosti exportní pojišťovny a exportní banky ve vztahu k zahraničním ECAs</p>
1 legislativní řešení v podobě úpravy (rozšíření) taxativního výčtu nástrojů pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování	Částečné makroekonomické přínosy plynoucí z flexibilnější nabídky nástrojů exportní pojišťovny a exportní banky	<p>Náklady exportní pojišťovny a exportní banky na přizpůsobení nabídky novému znění zákona</p> <p>Náklady průběžného zastarávání nabídky exportní pojišťovny a exportní banky v čase a nutnost další legislativní úpravy</p>

	Mikroekonomické přínosy exportně orientovaných podniků z bohatší nabídky exportní pojišťovny a exportní banky	
<p>2</p> <p>legislativní řešení v podobě demonstračního výčtu nástrojů pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování</p>	<p>Částečné makroekonomické přínosy plynoucí z flexibilnější nabídky nástrojů exportní pojišťovny a exportní banky</p> <p>Mikroekonomické přínosy exportně orientovaných podniků z velmi flexibilní nabídky exportní pojišťovny a exportní banky</p> <p>Přínosy plynoucí z nárůstu relativní konkurenceschopnosti exportní pojišťovny a exportní banky ve vztahu k zahraničním ECAs díky velké flexibilitě nástrojových řad</p>	<p>Náklady vytěšňovacího efektu služeb trhu službami exportní pojišťovny a exportní banky v situaci, kdy rozsah nástrojů exportní pojišťovny a exportní banky by přímo konkuroval službám, které je schopen exportérům poskytnout komerční finanční sektor</p> <p>Náklady snížení transparentnosti a zacílení nástrojů exportní pojišťovny a exportní banky ve vazbě na zájmy exportní politiky státu</p> <p>Náklady vyplývající z případných dodatečných dopadů nově zaváděných nástrojů na státní rozpočet</p> <p>Náklady ze snížení efektivity kontroly exportní pojišťovny a exportní banky jako nástrojů státní politiky podpory vývozu</p>
<p>3</p> <p>legislativní řešení v podobě obecného vymezení nástrojů pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování s odkazem na prováděcí právní předpis</p>	<p>Částečné makroekonomické přínosy plynoucí z flexibilnější nabídky nástrojů exportní pojišťovny a exportní banky reflektujících potřeby trhu k datu přípravy zákona</p> <p>Mikroekonomické přínosy exportně orientovaných podniků z bohatší nabídky exportní pojišťovny a exportní banky</p> <p>Přínosy z transparentního schvalování nových nástrojů MF</p>	<p>Náklady exportní pojišťovny a exportní banky na přizpůsobení nabídky novému znění zákona</p> <p>Náklady MPO a MF plynoucí z potřeby novelizace prováděcího právního předpisu a ze schvalovacího mechanismu nových nástrojů exportní pojišťovny a exportní banky</p>

	Přínosy plynoucí z nárůstu relativní konkurenceschopnosti exportní pojišťovny a exportní banky ve vztahu k zahraničním ECAs díky přiměřené flexibilitě jejich nabídky	
--	---	--

Náklady a přínosy (B) Vedení peněžních prostředků exportní pojišťovny a exportní banky poskytnutých ze státního rozpočtu na účtech vedených u centrální banky

VARIANTA	PŘÍNOSY	NÁKLADY
„nulová“	Beze změn	<p>Rozpočtové náklady v rámci omezeného řízení likvidity, kdy stát je nucen získávat krátkodobé zdroje peněžních prostředků pro krytí potřeby financování vlády formou výpůjčních operací státu</p> <p>Náklady z úrokových výdajů na obsluhu státního dluhu souvisejících s emisní činností</p> <p>Náklady exportní pojišťovny a exportní banky z titulu bankovních poplatků komerčním bankám</p> <p>Absence příjmů státu z titulu nemožnosti investování příslušných peněžních prostředků na peněžním trhu</p>
1 legislativní řešení – podřízení exportní pojišťovny a exportní banky režimu státní po- kladny	<p>Rozpočtové přínosy v rámci řízení likvidity státní pokladny, kdy stát získává krátkodobý zdroj peněžních prostředků pro krytí potřeby financování vlády</p> <p>Rozpočtové přínosy ze zefektivnění řízení výpůjčních operací státu</p>	Náklady exportní pojišťovny a exportní banky plynoucí ze ztráty dodatečného příjmu plynoucího z komerčního zhodnocení uložených či investovaných prostředků

	<p>Přínosy ze snižování úrokových výdajů na obsluhu státního dluhu souvisejících s emisní činností</p> <p>Přínosy exportní pojišťovny a exportní banky plynoucí z úspory bankovních poplatků</p> <p>Přínosy státu z titulu investování dodatečných peněžních prostředků na účtech státní pokladny na peněžním trhu ve formě krátkodobých depozitních a repo operací</p>	<p>Rozpočtové náklady z titulu nároků exportní pojišťovny a exportní banky vůči státu v rámci dotačního vztahu z titulu výpadku příjmů plynoucích z tržního zhodnocení peněžních prostředků poskytovaných ze státního rozpočtu podle stávající úpravy</p>
--	---	---

Náklady a přínosy (C) Rozšíření možností zakládání právnických osob a nabývání podílů v právnických osobách exportní pojišťovnou a exportní bankou

VARIANTA	PŘÍNOSY	NÁKLADY
„nulová“	Beze změn	<p>Náklady pro exportní pojišťovnu a exportní banku plynoucí z neefektivního vymáhání pohledávek nebo předcházení škod v důsledku omezené možnosti zakládat právnické osoby a nabývat podíly v právnických osobách</p> <p>Náklady plynoucí z časového omezení držby podílu (exportní pojišťovna po dobu nezbytně nutnou, exportní banka nejvýše do jednoho roku), související přímé a nepřímé náklady s nabytím a posléze pozbytím podílu</p>

		<p>Náklady pro exportní pojišťovnu a exportní banku plynoucí z neefektivního řízení právnických osob, v nichž exportní pojišťovna a exportní banka má podíl</p> <p>Administrativní náklady spojené se zakládáním právnických osob, resp. nabytím a pozbytím obchodních podílů</p>
<p>1</p> <p>legislativní řešení – rozšíření možnosti zakládání právnických osob a nabývání podílů v právnických osobách</p>	<p>Efektivnější vymáhání dlužných pohledávek nebo zábrana a zmírnění hrozcích škod v důsledku širší možnosti nabývání podílů</p> <p>Zmírnění nákladů plynoucích z omezení držby podílu a souvisejících nákladů s nabytím a posléze pozbytím podílu</p> <p>Zvýšení efektivity kontroly vstupu exportní pojišťovny nebo exportní banky do právnických osob formou předchozího souhlasu MF</p>	<p>Administrativní náklady spojené se zakládáním právnických osob, resp. nabytím a pozbytím obchodních podílů</p> <p>Náklady pro exportní pojišťovnu a exportní banku plynoucí z neefektivního řízení právnických osob, v nichž exportní pojišťovna a exportní banka má podíl</p>

Náklady a přínosy (D) Nastavení limitů pro schvalování obchodních případů od určitého objemu vládou

VARIANTA	PŘÍNOSY	NÁKLADY
„nulová“	Beze změn	<p>Značné národohospodářské škody, náklady pro státní rozpočet a reputační rizika pro systém pojišťování a financování vývozu se státní podporou v důsledku selhání obchodních případů způsobeného absencí schvalování vládou</p>

		<p>Náklady ze schvalování velkých expozic pouze na úrovni exportní pojišťovny a exportní banky</p> <p>Náklady z neúčinných zákonných mechanismů schvalování obchodních případů vládou</p>
<p>1</p> <p>legislativní řešení - novela existujícího právního předpisu – úprava procenta výše pojistné kapacity při pojištění vývozního úvěrového rizika</p>	<p>Částečné omezení národohospodářských škod, nákladů pro státní rozpočet a reputačního rizika pro systém pojišťování a financování vývozu se státní podporou v důsledku selhání obchodních případů</p> <p>Snížení nároků na státní rozpočet v důsledku očekávaného snížení počtu obchodních případů v selhání</p>	<p>Mikroekonomické i makroekonomické náklady vzniklé ze zabránění realizace obchodních případů v důsledku přílišné opatrnosti administrativy při schvalování obchodního případu</p> <p>Systémové náklady dané nejednoznačnými limity schvalovacími limity v důsledku proměnlivosti jejich absolutní hodnoty v čase</p>
<p>2</p> <p>legislativní řešení - novela existujícího právního předpisu – stanovení absolutní částky limitů pro schvalování obchodních případů vládou</p>	<p>Částečné omezení národohospodářských škod, nákladů pro státní rozpočet a reputačních rizik pro systém pojišťování a financování vývozu se státní podporou v důsledku selhání obchodních případů</p> <p>Zvýšení transparentnosti schvalování obchodních případů od stanoveného limitu vládou</p> <p>Snížení nároků na státní rozpočet v důsledku očekávaného snížení počtu obchodních případů v selhání</p>	<p>Mikroekonomické i makroekonomické náklady vzniklé ze zabránění realizace obchodních případů v důsledku přílišné opatrnosti administrativy při schvalování obchodního případu</p>

Náklady a přínosy (E) Zjednodušení rozpočtování a vyúčtování záloh na dorovnávání úrokových rozdílů

VARIANTA	PŘÍNOSY	NÁKLADY
„nulová“	Beze změn	Náklady plynoucí z nutnosti alokace konstantní částky ve státním rozpočtu a související náklady (např. úrokové výdaje na obsluhu státního dluhu) Administrativní náklady vznikající z titulu opakovaných změn salda záloh systému dorovnání úrokových rozdílů
1 legislativní řešení - zjednodušení rozpočtování a vyúčtování	Přínosy vzniklé úsporou nákladů na řízení státního rozpočtu Úspora administrativních nákladů po zjednodušení mechanismu doplňování záloh	Žádné dodatečné náklady

Náklady a přínosy (F) Rozšíření kontrolní pravomoci MF vůči exportní pojišťovně

VARIANTA	PŘÍNOSY	NÁKLADY
„nulová“	Beze změn	Nejednoznačné zákonné vymezení kontrolní pravomoci MF vůči exportní pojišťovně Hrozba zpochybnění průběhu a závěrů kontroly v exportní pojišťovně z důvodu jejího nejednoznačného vymezení
1 legislativní řešení - novela existujícího právního předpisu	Jednoznačné zákonné vymezení kontrolní pravomoci MF vůči exportní pojišťovně Odstranění hrozby zpochybnění průběhu a závěrů kontroly v exportní pojišťovně z důvodu jejího nejednoznačného vymezení	Žádné dodatečné náklady

	Zvýšení transparentnosti poskytovaných dotací v důsledku efektivního kontrolního mechanismu	
--	---	--

4. Stanovení pořadí variant a výběr nejvhodnějšího řešení

Jak vyplývá z návrhu variant a identifikace nákladů a přínosů, dosažení cílového stavu není prvoplánově cíleno například na fiskální ukazatele, odbourávání administrativní zátěže a podobně, ačkoli jednotlivá opatření často tyto pozitivní dopady mají. Také při eliminaci rizik identifikovaných v průběhu konzultací se zástupci exportní pojišťovny a exportní banky, privátní i státní sféry není základní prioritou úspora přímých nákladů či získání kvantifikovatelných přínosů nad rámec současného stavu. Charakter navrhovaných opatření je především v získání větší právní jistoty v oboru činnosti exportní pojišťovny a exportní banky se zřetelem na efektivitu jejich služeb s cílem přispět ke zvýšení konkurenceschopnosti podpořeného vývozu.

Vyhodnocení jednotlivých možných variant se tedy soustředí na to, jakým způsobem jsou schopné eliminovat celý rozsah identifikovaných rizik a zda vedou k naplnění cílů, stanovených zejména konzultacemi se zástupci širokého okruhu dotčených subjektů.

A. Flexibilnější nabídka exportní pojišťovny a exportní banky

a) *Nulová varianta*

Nulová varianta, tedy zachování současného stavu, byla v rámci konzultací s exportní pojišťovnou i exportní bankou vyhodnocena jako zcela nežádoucí, neboť neřeší odstranění či snížení identifikovaných rizik, zejména dopadu na konkurenceschopnost domácí ekonomiky, dopadu na akceschopnost a konkurenceschopnost exportní pojišťovny a exportní banky spočívající v nemožnosti flexibilní reakce na aktuální potřeby trhu, a nezajišťuje naplnění cílů pro žádoucí změnu aktuální situace.

b) *Varianta 1 – legislativní řešení v podobě úpravy (rozšíření) taxativního výčtu nástrojů pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování*

Při vyhodnocení varianty 1 byl učiněn závěr, že i případná důkladná novelizace zahrnující aplikaci taxativního výčtu nástrojů pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování může vést k zastarání, kdy by v řádu jednotek let bylo nutno opět přistoupit k další novelizaci textu zákona č. 58/1995 Sb. Tento postup byl vyhodnocen jako neefektivní a nedostatečný, mj. s ohledem na časové zpoždění vzniklé samotnými legislativními pracemi spojenými s novelizací.

c) *Varianta 2* – legislativní řešení v podobě demonstrativního výčtu nástrojů pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování

Při vyhodnocení varianty 2 bylo shledáno, že pouze demonstrativní výčet neumožňuje dostatečně efektivní kontrolu exportní pojišťovny a exportní banky jako nástrojů státní politiky podpory vývozu, což by mohlo mít za následek vznik situací, kdy rozsah nástrojů exportní pojišťovny a exportní banky by přímo konkuroval službám, které je schopen exportérům poskytnout komerční finanční sektor. Pouze demonstrativně vymezené nástroje by rovněž vedly k nejistotě ve vztahu k rozsahu podpořeného pojišťování a financování, který si stát jako konečný vlastník exportní pojišťovny a exportní banky přeje poskytovat a rovněž se zavazuje financovat, a to zejména v situaci, kdy by aplikace některého nástroje vedla k dodatečným nárokům na státní rozpočet. Z uvedeného důvodu se jeví přínosy této varianty jako nedostatečné.

d) *Varianta 3* – legislativní řešení v podobě obecného vymezení nástrojů pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování s odkazem na prováděcí právní předpis

V návaznosti na vyhodnocení nulové varianty spočívající v zachování stávajícího taxativního výčtu nástrojů pojištění vývozních úvěrových rizik a podpořeného financování, varianty 1, tedy novelizovaného taxativního výčtu nástrojů, a varianty 2, tedy demonstrativního výčtu nástrojů, byla varianta 3 vyhodnocena jako řešení, které umožní jak flexibilitu v nabídce exportní pojišťovny a exportní banky na potřeby trhu i strategické zájmy exportní politiky, tak i efektivní a akceschopný dohled státu jako vlastníka obou institucí. Jde o řešení, které eliminuje nedostatky jiných variant a bylo vyhodnoceno jako nejvhodnější.

Pořadí variant:

První pořadí: Varianta 3

Druhé pořadí: Varianta 2

Třetí pořadí: Varianta 1

Čtvrté pořadí: Nulová varianta

B. Vedení peněžních prostředků exportní pojišťovny a exportní banky poskytnutých ze státního rozpočtu na účtech vedených u centrální banky

a) *Nulová varianta*

Nulová varianta, tedy zachování současného stavu, vede k dodatečným nákladům státního rozpočtu, nadužívání dotačního mechanismu k doplňkovým výdělům exportní pojišťovny

a exportní banky jinou činností, než ke které byly zřízeny. Z tohoto důvodu byla nulová varianta vyhodnocena jako nevhodná.

b) *Varianta 1* – legislativní řešení – podřízení exportní pojišťovny a exportní banky režimu státní pokladny

Při posuzování varianty 1, zejména při porovnání s nulovou variantou, bylo vyhodnoceno, že výsledný ekonomický dopad rozšíření souhrnných účtů státní pokladny o účty exportní pojišťovny a exportní banky převyší případné nároky exportní pojišťovny a exportní banky na státu v rámci dotačního vztahu z titulu výpadku příjmů plynoucích z nemožnosti ukládat nebo investovat peněžní prostředky poskytované ze státního rozpočtu do investičních nástrojů na finančním trhu. Z uvedeného důvodu byla jednoznačně vyhodnocena jako výhodnější navrhovaná varianta 1.

Pořadí variant:

První pořadí: Varianta 1

Druhé pořadí: Nulová varianta

C. Rozšíření možností zakládání právnických osob a nabývání podílů v právnických osobách exportní pojišťovnou a exportní bankou

a) *Nulová varianta*

Nulová varianta znamená významně omezené možnosti exportní pojišťovny a exportní banky zakládat právnické osoby a nabývat podíly v právnických osobách, ačkoli by to v konkrétních situacích napomohlo vymáhání pohledávek nebo předcházení škod. Z uvedeného důvodu byla vyhodnocena jako nevýhodná.

b) *Varianta 1* – legislativní řešení – rozšíření možností zakládání právnických osob a nabývání podílů v právnických osobách

Varianta 1 se jeví jako vhodnější, protože umožňuje exportní pojišťovně i exportní bance efektivněji vymáhat dlužné pohledávky a bránit hrozícím škodám.

Pořadí variant:

První pořadí: Varianta 1

Druhé pořadí: Nulová varianta

D. Nastavení limitů pro schvalování obchodních případů od určitého objemu vládou

a) *Nulová varianta*

Nulová varianta, tedy zachování současného stavu, fakticky neposkytuje možnost schvalování obchodních případů od jisté expozice na úrovni vlády, potažmo ministrů financí a průmyslu a obchodu.

Tato varianta se tak ukazuje jako zcela nevyhovující, kdy rizika schvalování jednotlivých případů s vysokou mírou angažovanosti exportní pojišťovny nebo exportní banky nejsou nijak omezena na úrovni vlády.

b) *Varianta 1* – legislativní řešení - novela existujícího právního předpisu – úprava procenta výše pojistné kapacity při pojištění vývozního úvěrového rizika

Varianta 1 se po vyhodnocení nejeví jako vhodná. Kritérium procenta výše pojistné kapacity exportní pojišťovny při pojištění vývozního úvěrového rizika se jeví jako nesystémové, netransparentní (částka musí být každoročně znovu upravována) a přežitě. Přestože by bylo možné rovněž pro potřeby podpořeného financování nalézt použitelné kritérium srovnatelné s procentem výše pojistné kapacity exportní pojišťovny, a to například procento bilanční sumy exportní banky, i zde by trval problém výše popsany, tj. proměnlivost absolutní hodnoty tohoto ukazatele v čase.

c) *Varianta 2* – legislativní řešení - novela existujícího právního předpisu – stanovení absolutní částky limitů pro schvalování obchodních případů vládou

Varianta č. 2 byla vzhledem k tomu, že stanovuje analogický proces schvalování obchodních případů od jisté výše v případě exportní pojišťovny i exportní banky na základě jednotného a transparentního systémového postupu, vyhodnocena jako nejvýhodnější.

Pořadí variant:

První pořadí: Varianta 2

Druhé pořadí: Varianta 1

Třetí pořadí: Nulová varianta

E. Zjednodušení rozpočtování a vyúčtování záloh na dorovnávání úrokových rozdílů

a) *Nulová varianta*

b) *Varianta 1* – legislativní řešení – zjednodušení rozpočtování a vyúčtování

a) *Nulová varianta*

Vzhledem k faktu, že ustanovení zákona č. 58/1995 Sb. upravující dorovnávání úrokových rozdílů nebyla dosud v praxi využita, ukazují se velmi komplikovanými a zároveň kladou nároky na státní rozpočet, proto se jeví jako žádoucí jejich přehodnocení.

b) *Varianta 1* – legislativní řešení – zjednodušení rozpočtování a vyúčtování

Bylo vyhodnoceno, že přínosy vzniklé úsporou nákladů na řízení státního rozpočtu výrazně převýší důsledky vzniklého potenciálního rizika. Proto se varianta 1 jeví ve srovnání s dosavadním stavem jako výhodnější pro stát i exportní banku a nesníží kvalitu systému dorovnávání úrokových rozdílů z hlediska jeho uživatelů.

Pořadí variant:

První pořadí: Varianta 1

Druhé pořadí: Nulová varianta

F. Rozšíření kontrolní pravomoci MF vůči exportní pojišťovně

a) *Nulová varianta*

b) *Varianta 1* – legislativní řešení - novela existujícího právního předpisu

a) *Nulová varianta*

Vzhledem k tomu, že zákon č. 58/1995 Sb. explicitně nestanoví odpovídající kontrolní pravomoci MF ve vztahu k exportní pojišťovně, vzniká tak hrozba, že tyto kontrolní pravomoci jsou vymezeny nejednoznačně. Nulová varianta se jeví jako nedostatečná.

b) *Varianta 1* – legislativní řešení - novela existujícího právního předpisu

Bylo vyhodnoceno, že řešení navrhované ve variantě 1 eliminuje možné riziko vyplývající z absence explicitního ustanovení o kontrole poskytovaných dotací. Varianta 1 se s ohledem na větší právní jistotu jak MF, tak i exportní pojišťovny jeví jako vhodnější.

Pořadí variant:

První pořadí: Varianta 1

Druhé pořadí: Nulová varianta

5. Implementace doporučené varianty a vynucování

Za implementaci navrhované právní úpravy bude odpovědné MF a MPO. Implementace navržené právní úpravy bude zajišťována standardními prostředky výkonu státní správy

a dozoru. Implementovat povinnosti ze zákona č. 58/1995 Sb. budou obecně dotčené subjekty, viz identifikace a rozbor v části 1.4.

6. Přezkum účinnosti regulace

Jako perioda přiměřená pro přezkum účinnosti implementovaných opatření a pro zhodnocení pokroku při dosahování cílů se doporučuje doba 5 let. Tato perioda je dostatečná pro shromáždění potřebného objemu dat relevantních pro přezkum účinnosti a podnětů od dotčených subjektů a zároveň přiměřeně dlouhá na to, aby nedošlo k přehlčení systému velkým objemem nových podnětů a navrhovaných změn.

Délka přezkumné doby bere rovněž v úvahu skutečnost, že obsahem úprav je nové a dynamické nastavení některých aspektů systému, kde lze v tomto časovém horizontu předpokládat nashromáždění většího objemu dat z denní praxe.

Lze jen obtížně stanovit měřitelné indikátory, na jejichž základě by bylo možné jednoznačně měřit naplňování vytčených cílů navrhovaných změn, případně zjišťovat přesnost jejich nastavení. Nicméně dílčí plnění nastavených cílů lze průběžně ověřovat ze statistik vedených v rámci systému podpory exportu, ze kterých je možné vysledovat počty podpořených obchodních případů i jejich hlavní parametry. V jednotlivých oblastech lze sledovat účinnost regulace podle následujících indikátorů:

- počet nově zavedených nástrojů a dále pak počet schválených a zamítnutých žádostí o zavedení nového nástroje, a to jak u exportní banky, tak u exportní pojišťovny, vzhledem k zavedení počtu nových nástrojů v období pěti let před nabytím účinnosti novely zákona č. 58/1995 Sb.;
- náklady exportní banky na dluhopisy po skončení období pěti let od nabytí účinnosti novely zákona č. 58/1995 Sb. vzhledem k výši indikátoru za období pěti let před nabytím účinnosti novely zákona č. 58/1995 Sb.;
- nároky na dotace ze státního rozpočtu uplatněné ze strany exportní banky a exportní pojišťovny na obchodní případy uzavřené po nabytí účinnosti této navrhované novely zákona č. 58/1995 Sb., které se budou v dlouhodobém měřítku snižovat oproti dosavadní úrovni nároků uplatněných vůči státnímu rozpočtu ze strany exportní banky a exportní pojišťovny;
- počet nově nabytých právnických osob, a to jak u exportní banky, tak u exportní pojišťovny, vzhledem k zavedení počtu nových nástrojů v období pěti let před nabytím účinnosti novely zákona č. 58/1995 Sb.;
- počet obchodních případů předložených ke schválení vládou a podíl vládou schválených obchodních případů z počtu obchodních případů předložených ke schválení vládou, a to

jak u exportní banky, tak u exportní pojišťovny, vzhledem k zavedení počtu nových nástrojů v období pěti let před nabytím účinnosti novely zákona č. 58/1995 Sb.;

- roční alokovaná výše peněžních prostředků na dorovnávání úrokových rozdílů ve státním rozpočtu, která nebyla čerpána z důvodu nepotřebnosti, a to vzhledem ke stavu indikátoru v období pěti let po nabytí účinnosti novely zákona č. 58/1995 Sb.;
- odstranění každoroční fixní částky ve výši 250 mil. Kč alokované ve státním rozpočtu na jediný účel, ačkoliv takový účel v rozpočtovém období nenastal;
- počet provedených kontrol v exportní pojišťovně vzhledem k počtu poskytnutých dotací, a to ke stavu indikátoru v období pěti let před nabytím účinnosti novely zákona č. 58/1995 Sb.

Zavádění navrhovaných úprav do praxe bude pak následně monitorováno v rámci přezkumu účinnosti. Odpovědným orgánem je MPO, přičemž využije zkušenosti i jiných spolupracujících orgánů a institucí, zejména MF, ČEB a EGAP.

7. Konzultace a zdroje dat

Uvažované změny a zejména cíle návrhu byly konzultovány s následujícími subjekty:

Ministerstvo financí

Ministerstvo zahraničních věcí

Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.

Česká exportní banka, a.s.

Česká bankovní asociace

Svaz průmyslu a dopravy

Hospodářská komora ČR

Konzultace s profesními svazy a asociacemi předcházela vlastní přípravu návrhu novely zákona č. 58/1995 Sb. a v jejich rámci byly diskutovány zejména ty oblasti, které považovaly profesní svazy za vhodné se jim v rámci přípravy novely zákona č. 58/1995 Sb. věnovat.

Konzultace s profesními svazy a asociacemi probíhaly od přípravné fáze až do samotného konce přípravy textu novely zákona č. 58/1995 Sb. Ve své závěrečné fázi pak byl konzultační proces zaměřen pouze na řešení některých specifických problémů souvisejících s praxí. Současně byly profesní svazy vyzvány k předložení připomínek k materiálu vloženého do Elektronické knihovny Úřadu vlády České republiky (eKLEPu), jakkoli se jedná o nepovinná připomínková místa.

Při přípravě navrhované právní úpravy byly využity poznatky z aplikační praxe, zejména pak ze zkušeností exportní pojišťovny a exportní banky. Zjištěné poznatky byly postupně shromažďovány, diskutovány a následně zpracovány do podoby předkládaného právního předpisu. Vzhledem k tomu, že exportní pojišťovna a exportní banka jsou nástroji systému státem podpořeného exportního pojišťování a financování, resp. širšího rámce exportní politiky státu v makroekonomickém kontextu, nebylo možné zohlednit veškeré jejich návrhy a připomínky, ale bylo nutné zohlednit i další aspekty z pohledu zájmů státu v oblasti podpory exportu.